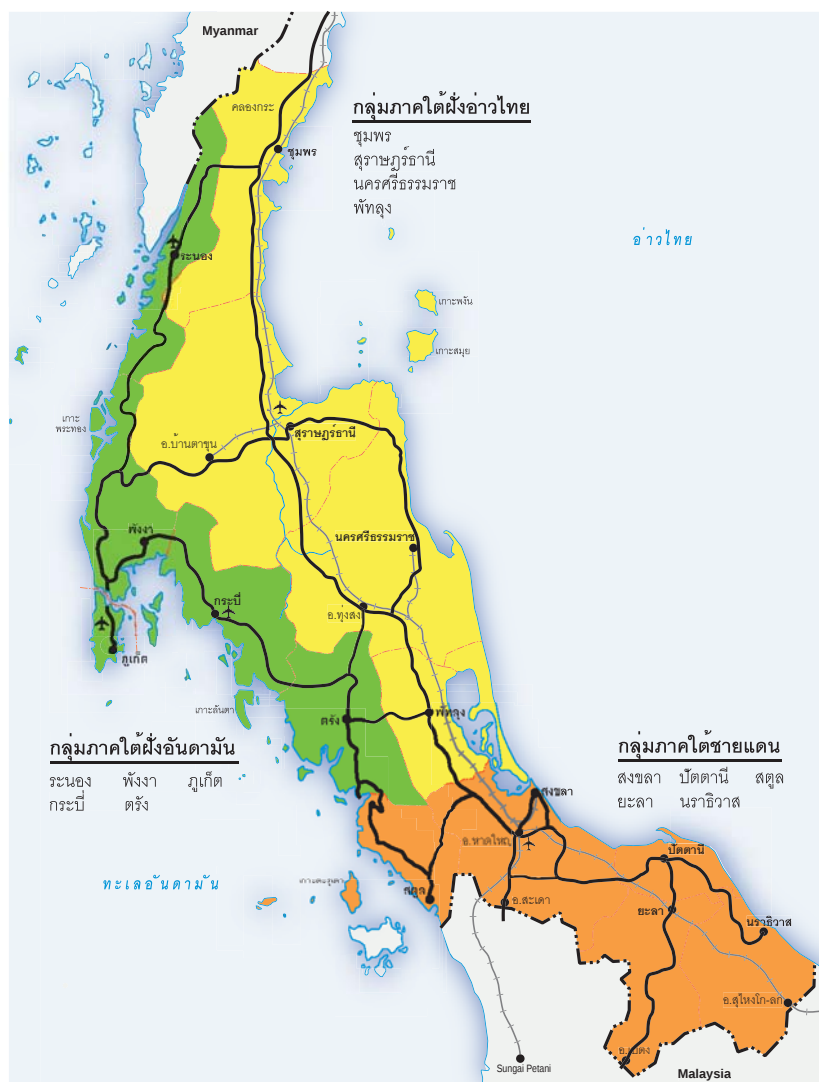

รายงานการศึกษา เรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

19 ธันวาคม 2554

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ค ำ น ำ

รายงานการศึกษา เรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยประมวลสังเคราะห์จากผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งมีบริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด เป็นที่ปรึกษา และโครงการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะต่อไปให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของประชาชน

สาระสำคัญของเอกสารฉบับนี้ ประกอบด้วย 8 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง บทนำ ส่วนที่สอง การทบทวนนโยบายและสถานะโครงการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ ส่วนที่สาม สถานการณ์การพัฒนาของพื้นที่ ส่วนที่สี่ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ส่วนที่ห้า การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม SWOT ส่วนที่หก ผลการระดมความคิดเห็นของประชาชนและภาคีการพัฒนา ส่วนที่เจ็ด ทิศทางและแนวทางการพัฒนา และ ส่วนที่แปด การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะต่อไป โดยผลการศึกษาได้รายงานต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2554 ซึ่งได้มีมติรับทราบผลการศึกษาและการขับเคลื่อนผ่านกลไกต่างๆ ที่มีอยู่ ตามข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ต่อไป และขอขอบคุณหน่วยงานและภาคส่วนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งช่วยให้การจัดทำเอกสารฉบับนี้ลุล่วงด้วยดี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ธันวาคม 2554

สารบัญ

หน้า

1.	บทนำ	1
2.	การทบทวนนโยบายและสถานะโครงการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่	1
3.	สถานการณ์การพัฒนาของพื้นที่	11
4.	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา	28
5.	การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม	29
6.	ผลการระดมความคิดเห็นของประชาชนและภาคีการพัฒนา	32
7.	ทิศทางและแนวทางการพัฒนา	35
8.	การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะต่อไป	44

รายงานผลการศึกษา เรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

1. บทนำ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีความได้เปรียบทั้งในด้านที่ตั้งซึ่งติดชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย พร้อมทั้งจะนำมาพัฒนาเพื่อยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ให้สูงขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีแรงผลักดันหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เช่น ศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ แผนงานพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย พม่า) บริเวณชายแดน กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้ให้สิทธิกับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของแรงผลักดันดังกล่าวที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ จึงได้ว่าจ้างที่ปรึกษาดำเนินการศึกษาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และโครงการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้อย่างยั่งยืน

การจัดทำรายงานผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ฉบับนี้ ได้ประมวล สังเคราะห์ และบูรณาการผลการศึกษาทั้งสองโครงการดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนนโยบายและสถานะโครงการสำคัญในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงทิศทางการพัฒนาภาคใต้ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาของพื้นที่ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนา ศักยภาพ โอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่ และผลการระดมความคิดเห็นของประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อให้การกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้สามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ มุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

2. การทบทวนนโยบายและสถานะโครงการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่

2.1 การทบทวนนโยบาย

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มุ่งเน้นสาระสำคัญใน 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ 2) การเพิ่มอำนาจประชาชน ลดการผูกขาดอำนาจรัฐ และส่งเสริมการกระจายอำนาจ 3) การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม และ 4) การทำให้องค์กรตรวจสอบมีอิสระ และมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการส่งเสริมสิทธิและเพิ่มอำนาจประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน มากยิ่งขึ้น โดย

1) มาตรา 57 กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว และรัฐจะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน

2) หมวดที่ 5 มาตรา 78(2) สนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่

3) หมวดที่ 5 มาตรา 78 มาตรา 80 และหมวดที่ 14 มาตรา 281 – 290 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล และจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยต้องสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และประเทศเป็นส่วนรวม รวมทั้งส่งเสริม และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการสะสมมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

4) มาตรา 66-67 มาตรา 80 มาตรา 85 มาตรา 87 เป็นแนวนโยบายที่ได้เน้นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นด้านต่างๆ เช่น กำหนดนโยบาย วางแผน จัดทำบริการสาธารณะ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

(2) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

1) ในปี 2532 เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2532 มีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนา “สะพานเศรษฐกิจ” เชื่อมโยงฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย ด้วยระบบคมนาคมขนส่งร่วมแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ระบบถนน / รถไฟ / ท่อน้ำมัน ระหว่างฝั่งอันดามัน (กระบี่) และอ่าวไทย (ขอนแก่น) และต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2532 เห็นชอบให้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

2) เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2536 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกรอบแผนแม่บทดังกล่าว ซึ่งสาระสำคัญในแผนแม่บทฯ จะพัฒนา “สะพานเศรษฐกิจ” เชื่อมโยงสองฝั่งทะเลระหว่างอันดามัน (กระบี่) – อ่าวไทย (ขอนแก่น) โดยให้ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามแนวทางการพัฒนาฐานการผลิตในภูมิภาคท้องถิ่นเองก่อน ทั้งนี้ ภาครัฐสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเฉพาะโครงการที่ให้ผลคุ้มค่าทางเศรษฐกิจเท่านั้น นอกจากนี้การพัฒนาอุตสาหกรรมแกนนำขนาดใหญ่จะเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันและปิโตรเคมีเป็นหลัก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ดี เนื่องจากเป็นแผนงานขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับหลายภาคีการพัฒนา ดังนั้นการดำเนินงานส่วนใหญ่จึงต้องใช้เวลากับการศึกษาของหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาธุรกิจน้ำมัน การจัดหาแหล่งน้ำ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยโครงการที่ก่อสร้างเสร็จเห็นผลเป็นรูปธรรม คือ ทางหลวงหมายเลข 44 เชื่อมฝั่งทะเลตะวันออก-ตะวันตก ขนาด 4 ช่องจราจร (134 กิโลเมตร) ซึ่งปัจจุบันได้ช่วยสนับสนุนการขนส่งสินค้าและนักท่องเที่ยวในพื้นที่ตอนในและระหว่างสองฝั่งทะเล สำหรับโครงการศึกษาอื่นๆ ไม่ได้มีการผลักดันสู่การปฏิบัติ

3) เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2550 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ สศช. ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่เศรษฐกิจใหม่สำหรับรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ปิโตรเคมี และพลังงาน ในอนาคตให้สอดคล้องกับศักยภาพและภูมิสังคมของพื้นที่ ต่อมาวันที่ 6 พฤศจิกายน 2550 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ สศช. ขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจาก ADB เพื่อศึกษาการวางแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (Planning for the Sustainable Development of Southern Thailand) โดย ADB ได้ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม 2551 จนแล้วเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม 2551 และ สศช. ได้นำเสนอผลการศึกษารวบรวมการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2551 ซึ่งสรุปแนวคิดการพัฒนาได้ดังนี้

- กำหนดกลุ่มพื้นที่การพัฒนาตามศักยภาพและความสอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่ทั้งในด้านภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยกำหนดบทบาทและแผนโครงสร้างพื้นที่ภาคใต้ไว้ 3 อนุภาค ประกอบด้วย (1) พื้นที่อนุภาคใต้ฝั่งตะวันออก เน้นการพัฒนาแบบผสมผสานของการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการท่องเที่ยว (2) พื้นที่อนุภาคใต้ตอนล่าง เน้นการพัฒนาแนวสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงชายทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันออก-ตะวันตก และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตอนเหนือมาเลเซีย (NCER) และแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออก (ECER) มาเลเซีย และ (3) พื้นที่อนุภาคใต้ฝั่งอันดามัน เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว/พักผ่อนระดับโลก และบริการฐานความรู้

- กำหนดพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Development Area: CDA) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะมีการวางแผนการพัฒนาหลักและส่งเสริมผลักดันให้เกิดการพัฒนาในอนุภาค โดยเน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Cluster) และได้กำหนดพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่เศรษฐกิจใหม่ฝั่งตะวันออก ในแนวสุราษฎร์ธานี – นครศรีธรรมราช 2) พื้นที่แนวสะพานเศรษฐกิจ สตูล – สงขลา และ 3) พื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา

โดยคณะกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบ พร้อมทั้งมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ 1) ควรจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เศรษฐกิจที่จะพัฒนา รวมทั้งการศึกษาในชั้นรายละเอียด เพื่อจัดเตรียมโครงการและมาตรการเบื้องต้นที่จะรองรับการพัฒนา และ 2) ควรกระจายความเสี่ยงของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาขาเกษตรกรรมและการแปรรูป ซึ่งเป็นสาขาเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจอื่น

ดังนั้น สศช. จึงได้ศึกษาเพื่อวางแผนการพัฒนาพื้นที่แนวสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช และได้นำเสนอแผนการพัฒนาพื้นที่แนวสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช ต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2552 ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบ พร้อมทั้งมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ 1) การพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะต่อไปจะมีข้อจำกัดมากขึ้นเนื่องจากประเภหอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมของประชาชนโดยรอบจะเพิ่มมากขึ้น และอุตสาหกรรมจะต้องแข่งขันสูง ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวอาจจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว และ 2) การขับเคลื่อนแผนการพัฒนาพื้นที่แนวสุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราชให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน โดยเฉพาะประเด็นที่ประชาชนในพื้นที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอาชีพที่อาจเปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากผลจากการพัฒนา ทั้งนี้การทำความเข้าใจดังกล่าวอาจจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมการอย่างเป็นขั้นตอนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการโครงการต่างๆ รวมทั้งจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถอาศัยเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้ได้รับผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ให้เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนั้น สศช. ได้ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่แนว สตูล-สงขลา และพื้นที่ต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการแล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม 2554

4) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระหว่างปี 2552 และ 2553 หลายครั้ง โดยที่สำคัญ ได้แก่ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ต่อมาวันที่ 25 สิงหาคม 2552 คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้ สศช. พิจารณาทบทวนภารกิจของคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยผนวกรวมข้อเสนอของภาคเอกชนเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างยั่งยืนให้ครอบคลุมมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งแวดล้อมและชุมชน และวันที่ 6 ตุลาคม 2552 คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ สศช. ทบทวนภารกิจและองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมนิเวศ และดำเนินการศึกษาทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมของประเทศเชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ และต่อมาวันที่ 9 พฤศจิกายน 2553 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบการยกเลิกคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้มีการจัดประชุมคณะกรรมการระดับชาติที่ได้ตั้งขึ้น

5) นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งใหม่ โดยพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ในทุกภูมิภาคที่เหมาะสมเพื่อรองรับการลงทุนด้านอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษและพัฒนาเส้นทางการขนส่งเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรมดังกล่าวกับท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังและท่าเรือมาบตาพุด รวมทั้งการพัฒนาสะพานเศรษฐกิจระหว่างฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทยสำหรับรองรับอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อมลพิษและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน

(3) นโยบายการพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ได้กำหนดบทบาทการพัฒนาภาคใต้ให้เป็นฐานการผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันครบวงจร การผลิตอาหารทะเลแปรรูป ฐานการท่องเที่ยวทางทะเลชั้นนำระดับโลก และเป็นประตูการค้าและการขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านด้านใต้และนานาชาติ โดยมีทิศทางการพัฒนาในแต่ละกลุ่มจังหวัด ดังนี้

1) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง) : พัฒนา ชุมพร-สุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช เป็นฐานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร พัฒนาแหล่งปลูกข้าวบริเวณลุ่มน้ำปากพนังและทะเลสาบสงขลาเป็นอู่ข้าว อู่น้ำของภาค และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลบริเวณ ชุมพร-สุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนตากอากาศระดับนานาชาติตามแนวเพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ (Royal coast) โดยเฉพาะการพัฒนาเกาะสมุยและเกาะพะงันให้มีบริการที่ได้มาตรฐานสากล

2) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง และระนอง) : รักษาชื่อเสียง “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกภูเก็ต-พังงา-กระบี่” ให้สามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และพัฒนากระบี่-ตรัง ให้มีบทบาทที่สมดุลทั้งด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร

3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งชายแดน (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) : ค้ำครองความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐ และสร้างภูมิคุ้มกันแก่คนกลุ่มเสี่ยง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนและการสร้างสังคมสันติสุข เพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตทางการเกษตร ควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพบริเวณพื้นที่ปัตตานี-ยะลา-นราธิวาส ทั้งยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน ลองกอง การประมง รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อมโยงกับ

แผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (ECER) ของมาเลเซีย และพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจสงขลา-สตูล เป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ

2.2 การทบทวนสถานะโครงการที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่

จากการทบทวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ของ สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีหลายโครงการได้ดำเนินการศึกษาแล้วเสร็จและยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ เนื่องจากยังไม่มีมติเห็นชอบเรื่องนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย และการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การศึกษาการวางแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน โครงการศึกษาความเหมาะสมของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการศึกษาความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาท่าเรือฝั่งทะเลอันดามันและสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงท่าเรือฝั่งอ่าวไทย โครงการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ วิศวกรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง โครงการสำรวจออกแบบเพื่อก่อสร้างท่าเทียบเรือปากบารา จังหวัดสตูล โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นทางรถไฟเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน และโครงการศึกษาบางส่วนเป็นเพียงแนวคิดที่ต้องมีการศึกษาในรายละเอียด ได้แก่ โครงการขุดเจาะอุโมงค์เชื่อมต่อจังหวัดสตูล-รัฐปะลิส รวมทั้งมีบางโครงการยุติการดำเนินงานแล้ว ได้แก่ โครงการ Marine Terminal Pipeline Project สามารถสรุปสาระสำคัญของโครงการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

(1) โครงการได้ดำเนินการศึกษาแล้วเสร็จ

1) การศึกษาการวางแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน โดย สศช. ได้ดำเนินการร่วมกับ ADB จัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมคิดของภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปแนวคิดการพัฒนาได้ดังนี้

1.1) กำหนดกลุ่มพื้นที่การพัฒนาตามศักยภาพและความสอดคล้องกับภูมิสังคมของพื้นที่ทั้งในด้านภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยกำหนดบทบาทและแผนโครงสร้างพื้นที่ภาคใต้ไว้ 3 อนุภาค ประกอบด้วย (1) **พื้นที่อนุภาคใต้ฝั่งตะวันออก** เน้นการพัฒนาแบบผสมผสานของการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการท่องเที่ยว (2) **พื้นที่อนุภาคใต้ตอนล่าง** เน้นการพัฒนาแนวสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงชายทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันออก-ตะวันตก และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตอนเหนือมาเลเซีย (NCER) และแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายฝั่งทะเลตะวันออก (ECER) มาเลเซีย และ (3) **พื้นที่อนุภาคใต้ฝั่งอันดามัน** เป็นพื้นที่ท่องเที่ยว/พักผ่อนระดับโลก และบริการฐานความรู้

1.2) กำหนดพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Development Area : CDA) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะมีการวางแผนการพัฒนาหลักและส่งเสริมผลักดันให้เกิดการพัฒนาในอนุภาค โดยเน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Cluster) และได้กำหนดพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) พื้นที่เศรษฐกิจใหม่ฝั่งตะวันออก ในแนวสุราษฎร์ธานี – นครศรีธรรมราช 2) พื้นที่แนวสะพานเศรษฐกิจ สตูล – สงขลา และ 3) พื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา

2) **โครงการศึกษาความเหมาะสมของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้** (ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนธันวาคม 2551) โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ศึกษาที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมี พลังงาน และท่าเรืออุตสาหกรรม ซึ่งการศึกษาได้เสนอทางเลือก 2 บริเวณ ได้แก่ **บริเวณ ต.ทุ่งปรัง อ.สิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช และบริเวณ ต.กลาย อ.ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช** โดยระบุความต้องการพื้นที่ประมาณ 12,000 ไร่ สำหรับโรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซ อุตสาหกรรม ปิโตรเคมี ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์และยิปซัม น้ำมันปาล์ม ผลิตภัณฑ์ยาง และสินค้าแปรรูปเกษตรอื่นๆ และโรงไฟฟ้า รวมทั้งเสนอให้วางท่อส่งน้ำดิบ ระยะทางประมาณ 130 กิโลเมตรเพื่อนำน้ำดิบ 30 ล้าน ลบ.ม.ต่อปี (70,000 ลบ.ม.ต่อวัน) จากคลองพุมดวงด้านท้ายน้ำของเขื่อนรัชชประภามายังนิคมอุตสาหกรรม

3) โครงการศึกษาความเหมาะสมแนวทางการพัฒนาท่าเรือฝั่งทะเลอันดามันและสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงท่าเรือฝั่งอ่าวไทย (การศึกษาแนวคิดการพัฒนาแล้วเสร็จเมื่อเดือนมีนาคม 2552) โดยคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2551 เห็นชอบให้กระทรวงคมนาคมรับความช่วยเหลือจากบริษัท Dubai World ในการศึกษา “Feasibility Study on the Development of Landbridge between Southern Coastlines of Thailand” โดยผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1) แนวเส้นทางพัฒนาเชื่อมสองฝั่งทะเล (Landbridge) ที่มีศักยภาพเพื่อการขนส่งน้ำมันและสินค้า คือ **แนวเชื่อมโยงระหว่าง อ.ละงู จ.สตูล – อ.จะนะ จ.สงขลา ระยะทางประมาณ 146 กม.**

3.2) การขนส่งน้ำมัน ประกอบด้วย 1) พุนจอดเรือน้ำมัน (Single Point Mooring : SPM) นอกชายฝั่งทะเล ที่ จ.สตูล 1 แห่ง รองรับเรือ ULCC (ระวางบรรทุก 300,000 – 450,000 DWT) และที่ จ. สงขลา 1 แห่ง รองรับเรือ VLCC (ระวางบรรทุก 200,000 – 300,000 DWT) 2) ท่อส่งน้ำมันเชื่อมต่อระหว่างพุนจอดเรือน้ำมัน และ 3) คลังเก็บน้ำมันสำหรับโรงกลั่นน้ำมันกำลังผลิตขนาด 1.5 ล้านบาเรลต่อวัน เงินลงทุนรวมประมาณ 800 ล้านบาท

3.3) การขนส่งสินค้า ประกอบด้วยการพัฒนาท่าเรือคอนเทนเนอร์ริมฝั่งหรือนอกฝั่งที่ อ.ละงู จ.สตูล ซึ่งมีศักยภาพเป็น Regional Port รองรับเรือขนาด 5,000 TEUs และท่าเรือคอนเทนเนอร์นอกฝั่งที่ อ.จะนะ จ.สงขลา ทำหน้าที่เป็น Feeder Port รองรับเรือขนาด 2,000 TEUs นอกจากนั้นจะต้องพัฒนาทางรถไฟเชื่อมต่อกับทางรถไฟสายหลักในปัจจุบันมายังท่าเรือที่ จ.สตูล

3.4) การพัฒนาอุตสาหกรรมในบริเวณท่าเรือฝั่งอันดามันและอ่าวไทยควรต้องดำเนินการดังนี้ (1) ส่งเสริมอุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก ปิโตรเคมี (2) พัฒนาอุตสาหกรรมเบา เช่น การรวบรวมและกระจายสินค้า กิจกรรมสนับสนุนโลจิสติกส์ในพื้นที่ฝั่งอันดามัน (3) พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเชิงบูรณาการ

4) โครงการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ วิศวกรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง (ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม 2552 ขณะนี้กรมเจ้าท่าอยู่ระหว่างปรับปรุงรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อส่งให้สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณา)

4.1) กรมเจ้าท่าได้ศึกษาเพื่อคัดเลือกที่ตั้งท่าเรือทางกายภาพในเบื้องต้นรวม 8 แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ต.ท้องเนียน อ.ขนอม / ต.ลิขิต อ.ลิขิต) สงขลา (ต.สนามชัย และ ต.วัดจันทร์ อ.สทิงพระ / ต.นาทับ อ.จะนะ/ ต.สะกอม อ.เทพา) ปัตตานี (พื้นที่ชายทะเล อ.เมือง) และนราธิวาส (พื้นที่ชายทะเล อ.เมือง) โดยพิจารณาให้คะแนนระดับความเหมาะสมของปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม สิ่งแวดล้อม และทัศนคติชุมชน รวมทั้งความสอดคล้องกับผังเมืองรวม เพื่อคัดเลือกให้เหลือเพียง 3 แห่ง พบว่า **พื้นที่ ต.นาทับ อ.จะนะ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ ต.วัดจันทร์ อ.สทิงพระ และพื้นที่ ต.สะกอม อ.เทพา ตามลำดับ**

4.2) พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกบริเวณ ต.นาทับ อ.จะนะ มีความลึกร่องน้ำ 9-12 เมตร สามารถก่อสร้างท่าเรือเพื่อรองรับฐานสินค้าที่เกินขีดความสามารถของการใช้บริการท่าเรือสงขลา แห่งที่ 1 โดยรับเรือขนาด 9,000-20,000 DWT เข้าจอดเทียบท่าได้พร้อมกัน 3 ลำ สำหรับสินค้าที่ผ่านท่ามี 3 ประเภท ได้แก่ สินค้าบรรจุตู้คอนเทนเนอร์ สินค้าทั่วไปบรรจุหีบห่อ และสินค้าบรรจุตู้แช่แข็ง

5) โครงการสำรวจออกแบบเพื่อก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล (ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม 2552) และรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการท่าเทียบเรือ น้ำลึกและถมทะเลระยะที่ 1 บริเวณบ้านปากบารา อ.ละงู จ.สตูล (ศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม 2552 ปัจจุบันกระทรวงคมนาคมอยู่ระหว่างผลักดันโครงการ)

5.1) กรมเจ้าท่าได้ทำการศึกษาสำรวจออกแบบ และศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการท่าเทียบเรือน้ำลึกและถมทะเลระยะที่ 1 บริเวณบ้านปากบารา อ.ละงู จ.สตูล สรุปสาระสำคัญของ ผลการศึกษาได้ดังนี้

- **พื้นที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกปากบาราอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล หมู่เกาะเภตรา บริเวณบ้านปากน้ำ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล** อยู่ห่างจากตัวจังหวัดสตูลประมาณ 50 กม. และ ห่างจากชายแดนมาเลเซียประมาณ 40 กม. **ด้านใต้ของพื้นที่ตั้งท่าเรือเป็นเกาะตะรุเตา มีเกาะเขาใหญ่ อยู่ทางด้านตะวันตก** มีระดับน้ำลึก 15 กม.อยู่ห่างจากฝั่ง 5 กม. และมีชุมชนอยู่กระจัดกระจายรอบพื้นที่ตั้ง ของท่าเรือ

- **แผนงานพัฒนาท่าเรือปากบารา แบ่งเป็น 3 ระยะ (ประมาณ 12 ปี) คือ ระยะที่ 1** ระยะดำเนินงาน 5 ปี รองรับสินค้า 825,000 TEU **ต้องถมทะเลพื้นที่ 292 ไร่** เพื่อพัฒนาท่าเรือ ที่มีความยาวหน้าท่า 750 เมตร ท่าเทียบเรือบริการ 220 เมตร ลานกองตู้สินค้า อาคารสำนักงานและสินค้า ขาเข้าและออก พร้อมระบบสาธารณูปการ ขุดลอกร่องน้ำ 14 เมตร แอ่งกลับลำเรือ สร้างเขื่อนกันคลื่นยาว 1,700 เมตร และสะพานข้ามท่าเรือขนาด 4 เลน ยาว 4.5 กิโลเมตร **ระยะที่ 2** ระยะดำเนินงาน 3 ปี รองรับสินค้า 1,375,000 TEU **ต้องถมทะเลพื้นที่ 240 ไร่** พร้อมขุดลอกร่องน้ำ เพื่อเพิ่มความยาวท่าเรืออีก 500 เมตร (รวมความยาวท่าเรือ 1,250 เมตร) และ**ระยะที่ 3** ระยะดำเนินงาน 4 ปี รองรับสินค้า 2,475,000 TEU **ต้องถมทะเลพื้นที่ 450 ไร่** เพื่อเพิ่มความยาวท่าเรืออีก 1,000 เมตร (รวมความยาวท่าเรือ 2,250 เมตร และ ขยายร่องน้ำและแอ่งกลับลำเรือจากเดิม 180 เมตร เป็น 300 เมตร)

- ประมาณการเงินลงทุนพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราทั้งระบบประมาณ 37,480 ล้านบาท (รวมเชื่อมโยงทางรถไฟ ควนเนียง-ปากบารา ระยะทาง 95 กม. ประมาณ 10,130 ล้านบาท) โดยเป็นเงินลงทุนเฉพาะค่าก่อสร้างท่าเรือ อาคาร และสาธารณูปโภคประมาณ 19,568 ล้านบาท ซึ่งจะเสนอขอ เงินลงทุนในระยะที่ 1 ประมาณ 9,736 ล้านบาท

- ผลกระทบที่จะเกิด**ในช่วงระยะก่อสร้าง** ได้แก่ การปรับถมพื้นที่ ท่าเทียบเรือและการขุดลอกร่องน้ำอยู่ห่างจากบริเวณปากคลองปากบาราออกไปประมาณ 4.2 กม. จึงไม่ส่งผล ให้เกิดการตกทับถมของตะกอนบริเวณปากคลองเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการถมทะเลจะมีการฟุ้งกระจายของฝุ่น ละอองแต่พื้นที่อยู่ห่างชายฝั่งจึงส่งผลกระทบต่อชุมชนต่ำ การตอกเสาเข็มและการทิ้งตะกอนดินจากการขุด (อยู่ ห่างจากพื้นที่ 30 กม.) ทำให้มีการฟุ้งกระจายของตะกอน น้ำทะเลมีความขุ่น ปริมาณแขวนลอยเพิ่มขึ้น และ สูญเสียสัตว์หน้าดินที่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ พื้นที่ก่อสร้างและทิ้งตะกอนไม่พบปะการังธรรมชาติและ ปะการังเทียม แต่ปะการังที่อยู่ใกล้เคียงอาจได้รับผลกระทบทำให้การลงเกาะและอัตราการรอดของตัวอ่อนลดลง การก่อสร้างท่าเรือทำให้สูญเสียพื้นที่ทำการประมงบางส่วนประมาณ 1.5 ตร.กม. การขนส่งวัสดุก่อสร้างและ คนงานทำให้การจราจรติดขัดมากขึ้น โดยเฉพาะทางหลวงหมายเลข 416 และ 4137 (เป็นถนน 2 ช่องจราจร ไหล่ทางแคบ) ผลกระทบ**ในช่วงระยะดำเนินการ** ได้แก่ การก่อสร้างท่าเทียบเรือมีผลกระทบทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงความเร็วของกระแสน้ำมากกว่า 0.03 เมตร/วินาที (ประมาณร้อยละ 10 จากกรณีไม่มีโครงการ) ซึ่ง มีผลกระทบต่ำและอยู่ห่างจากปากคลองมากกว่า 2,500 เมตร จึงไม่ส่งผลต่อการระบายน้ำและการเคลื่อนตัว ของตะกอนจากปากคลองปากบารา

5.2) รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล มาโดยลำดับ ดังนี้

- **มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2553** รับทราบมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ครั้งที่ 5/2552 เห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึกและถมทะเล ระยะที่ 1 อ.ปากละงู จ.สตูล โดยให้กรมเจ้าท่าเสนอการศึกษาเพื่อประกอบการพิจารณาขออนุญาตใช้พื้นที่ต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และมอบหมายให้ สศช. จัดทำข้อเสนอเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ และระบบโครงข่ายการขนส่งและคมนาคมในพื้นที่ภาคใต้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อประกอบการพิจารณาโครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกปากบาราต่อไป **ซึ่งที่ผ่านมา การขอเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะเภตรา 4,734 ไร่ ประสบปัญหาการยอมรับของชุมชนในพื้นที่**

- **มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 8 มิถุนายน 2553** รับทราบมติคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (รศก.) ครั้งที่ 6/2553 เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2553 มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร (สนข.) ดำเนินการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาท่าเรือฝั่งอันดามัน และให้รายงานผลการศึกษาคำแนะนำที่เหมาะสมของทางเลือกและความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการพัฒนาในกรณีต่างๆ ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนและนำเสนอคณะกรรมการ รศก. ต่อไป **ปัจจุบันยังไม่ได้มีการศึกษา เนื่องจากยังไม่สามารถจัดหาแหล่งเงินสนับสนุน**

- **มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2553** มอบหมายให้กระทรวงคมนาคมรับไปพิจารณาทบทวนและปรับปรุงแบบโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา จังหวัดสตูล ให้เป็นท่าเรือเอนกประสงค์รองรับการขนส่งสินค้าในพื้นที่ภาคใต้และสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญลำดับสูงกับการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งวางแผนการพัฒนาโครงข่ายการขนส่งเชื่อมโยงระหว่างท่าเรือน้ำลึกทวาย ท่าเรือแหลมฉบัง และประเทศอื่นในภูมิภาค

5.3) กระทรวงคมนาคมได้ทำหนังสือขอยืนยันรูปแบบการก่อสร้างท่าเรือปากบาราเป็นท่าเรือน้ำลึกไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2554 เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี แต่เนื่องจากมีประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีผลสร้างความผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป ดังนั้นสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้ส่งเรื่องคืนให้กระทรวงคมนาคมเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี (รัฐบาลใหม่) ต่อไป

6) **โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นทางรถไฟเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน** ศึกษาแล้วเสร็จเดือนตุลาคม 2553 ปัจจุบัน สนข. อยู่ระหว่างดำเนินการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบในหลักการการศึกษาดังกล่าว

6.1) ผลการศึกษาเพื่อพิจารณาแนวเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างท่าเรือฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน พบว่า**แนวเส้นทางรถไฟที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ท่าเรือน้ำลึกปากบารา-ละงู-ควนกาหลง-รัตภูมิ-หาดใหญ่-นาหม่อม-จะนะ-ท่าเรือสงขลา 2 ระยะทางรวม 142 กม.** และได้ทำการออกแบบเบื้องต้นพบว่า**มีพื้นที่ในบางบริเวณจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับแนวเส้นทางเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน** ประกอบด้วย **บริเวณเขาพระ-ท่าม้าย** ได้ทำการปรับแนวเส้นทางเพื่อให้เขตทางห่างจากพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 มากขึ้น และ**บริเวณใต้หาดใหญ่** ปรับแนวเส้นทางเพื่อหลีกเลี่ยงอาคารขนาดใหญ่ และสถานที่สำคัญของทางราชการและรัฐวิสาหกิจ

6.2) ระยะการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 ปากบารา-หาดใหญ่ เป็นรถไฟทางเดี่ยว ระยะทาง 107.5 กม. ระยะที่ 2 หาดใหญ่-สงขลา 2 เป็นรถไฟทางเดี่ยว ระยะทาง 34.5 กม. และระยะที่ 3 ปากบารา-สงขลา 2 เป็นรถไฟทางคู่ ระยะทาง 142 กม. โดยได้เสนอรูปแบบการลงทุนเป็น 3 ทางเลือก ได้แก่ 1) รัฐเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด 2) รัฐลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและระบบรถไฟ ส่วนการจัดหาขบวนรถ การเดินรถและการซ่อมบำรุงจะให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน และ 3) รัฐลงทุนเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนการลงทุนอย่างอื่นจะเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าร่วมลงทุน ซึ่งหากมีการลงทุนในระยะเวลา 30 ปี โครงการจะให้ผลตอบแทนทางการเงินต่ำ แต่จะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 17.5

(2) โครงการที่เป็นเพียงแนวคิดต้องมีการศึกษาในรายละเอียด

โครงการขุดเจาะอุโมงค์เชื่อมต่อจังหวัดสตูล-รัฐปะลิส (อยู่ระหว่างการศึกษา คาดว่า จะแล้วเสร็จประมาณเดือนกรกฎาคม 2555)

1) แนวคิดการเชื่อมโยงระหว่างสตูล-รัฐปะลิส มาเลเซีย มีการผลักดันมาตามลำดับ จากแนวคิดการพัฒนาเชื่อมโยงทางถนนสู่การขุดเจาะอุโมงค์เชื่อมสองประเทศ ดังนี้

1.1) ริเริ่มเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 เห็นชอบในหลักการให้มีโครงการถนนสายอำเภอเมืองสตูล-รัฐปะลิส และมอบหมายให้กรมทางหลวงรับไปศึกษาความเหมาะสม ด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งการศึกษาแล้วเสร็จเมื่อกันยายน 2539 โดยก่อสร้างในฝั่งไทย 35 กม. และฝั่งมาเลเซีย 3 กม. ต่อมาวันที่ 17 พฤศจิกายน 2543 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีมติไม่เห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการก่อสร้างถนนและสะพานบางส่วนในฝั่งไทยผ่านบริเวณป่าชายเลนและอ่าวต่ามะลิ ซึ่งส่งผลกระทบสิ่งแวดล้อมสูง

1.2) เมื่อวันที่ 20-21 มิถุนายน 2545 ที่ประชุมกลุ่มเทคนิคปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ภายใต้ IMT-GT ครั้งที่ 1 ณ เกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย ไทยได้นำเสนอถนนสายสตูล-วังประจัน/วังเกลียน-ปะลิส ระยะทาง 71 กม. ทดแทนสายสตูล-ปะลิส ซึ่งที่ประชุมมีมติให้แต่งตั้งคณะทำงานย่อยๆ เพื่อพิจารณาในรายละเอียด ต่อมาเมื่อวันที่ 5-8 มีนาคม 2546 ที่ประชุมคณะกรรมการร่วม ไทย-มาเลเซีย ฝ่ายมาเลเซียขอให้ไทยคงเส้นทางสายสตูล-ปะลิสแนวเดิม เนื่องจากแนวสตูล-วังประจัน/วังเกลียน-ปะลิส มีปัญหา เนื่องจากฝั่งมาเลเซียเป็นถนนช่วงเขา 6 กม. บางช่วงเป็นถนนหักข้อศอกและการก่อสร้างส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

1.3) จังหวัดสตูลได้มีการสำรวจในเบื้องต้นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าบริเวณเขตแดนระหว่างประเทศไทย - มาเลเซีย มีความเหมาะสมที่จะขุดอุโมงค์ทะลุเขาที่กั้นเขตแดนทั้ง 2 ประเทศ และเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2552 จังหวัดสตูลได้เสนอโครงการเจาะอุโมงค์ดังกล่าวต่อมุขมนตรีรัฐปะลิส โดยโครงการดังกล่าวจะ **ขุดเจาะอุโมงค์ทะลุเขาสันกาลาคีรี หรือนาคาวัน (Nakawan) ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างไทยและมาเลเซีย ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร โดยอยู่ในฝั่งมาเลเซีย 2 กิโลเมตรและอยู่ในฝั่งไทย 2 กิโลเมตร** ค่าใช้จ่ายในการขุดเจาะอุโมงค์ออกกันคนละครึ่ง สำหรับการขยายถนนหรือการก่อสร้างถนน/สะพานอยู่ในประเทศใดประเทศนั้นรับผิดชอบเอง ซึ่งทางประเทศมาเลเซียรับในหลักการและสนับสนุนโครงการดังกล่าว

2) ขณะนี้กรมทางหลวงได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาทำการศึกษาความเหมาะสมโครงการชุดเจาะอุโมงค์เชื่อมต่อจังหวัดสตูล-รัฐปะลิส ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2553 และวันที่ 9 มกราคม 2553 ที่เห็นชอบให้ทำการศึกษาความเหมาะสมโครงการชุดอุโมงค์ฯ และให้ดำเนินการตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 67 วรรค 2 อย่างเคร่งครัด ระยะเวลาการศึกษา 15 เดือน โดยเริ่มศึกษาเดือนเมษายน 2554 คาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณเดือนกรกฎาคม 2555

(3) โครงการที่ยุติการดำเนินงาน

โครงการ Marine Terminal Pipeline Project (ปตท. ตัดสินใจชะลอการลงทุนและได้แจ้งไปยังบริษัท SKSC เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2551)

1) SKS Corporation SDN BHD (SKSC) เป็นบริษัทในเครือของ Albukhary Group ประเทศมาเลเซียได้เสนอให้ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เข้าไปร่วมลงทุนในโครงการ Marine Terminal Pipeline Project (MTP) ซึ่งประกอบด้วย โรงกลั่น (เบื้องต้นกำลังการผลิต 250 KBD มีแผนจะขยายเป็น 500 KBD) ตั้งอยู่ที่ Kota Perdana ทางตอนเหนือของรัฐ Kedah ท่อขนส่งน้ำมันดิบจาก Jerlun-Kota Perdana-ท่าส่งออกที่สงขลา ระยะทาง 150 กม. ท่อน้ำมันสำเร็จรูปจากโรงกลั่น Kedah-ท่าส่งออกที่สงขลา ระยะทาง 100 กม. พร้อมทั้งคลังสำรองน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูปและท่าส่งออกตั้งอยู่ที่ จ.สงขลา โดยการวางท่อน้ำมันจะวางตามแนวท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย (TTM)

2) ปตท.ได้ลงนาม MOU กับ SKSC เมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 เพื่อร่วมกันศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเบื้องต้น ต่อมาเมื่อเดือนธันวาคม 2551 ปตท.ได้มีหนังสือไปยังบริษัท SKSC เพื่อขอชะลอการลงทุนในโครงการดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าความเป็นไปได้ในการลงทุนของโครงการยังไม่คุ้มทุน และอาจมีประเด็นการไม่ยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ทางบริษัท SKSC ยังคงมีความพยายามในการผลักดันโครงการดังกล่าวแม้จะไม่มี ปตท.เป็นผู้ร่วมทุน

3) ประเด็นอุปสรรคที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ ผลตอบแทนโครงการอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 9) ที่ตั้งโรงกลั่น Kedah อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 50 กม. อาจมีปัญหาการจัดหาน้ำเพื่อใช้ในกระบวนการกลั่น โรงกลั่นมีขนาดค่อนข้างเล็ก (250 KBD) ไม่ใช่ระดับที่มี Economy of Scale โครงการมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการส่งออกอาจแข่งขันกับโรงกลั่นของไทย การต่อต้านจาก NGO อย่างมาก และมีประเด็นเกี่ยวข้องกับด้านกฎหมาย โดยการใช้พื้นที่แนวท่อตามโครงการนี้ ต้องมีการขออนุญาตใช้ Right of Way อาจเข้าข่ายตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องนำเรื่องเสนอต่อรัฐสภาและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

สรุปผลการศึกษาทบทวนโครงการที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยยังไม่ได้ดำเนินการผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลายมิติและส่งผลกระทบในวงกว้าง รวมทั้งมีเงื่อนไขในการพัฒนาหลายประการ โดยเฉพาะผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ซึ่งการดำเนินโครงการจะต้องบริหารจัดการเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบดังกล่าว ดังนั้นการดำเนินการจึงใช้เวลาส่วนใหญ่กับการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง

3. สถานการณ์การพัฒนาของพื้นที่

3.1 ด้านกายภาพ

(1) พื้นที่ที่สามารถเปิดสู่ทะเลได้สองด้าน และเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวก โดยสภาพภูมิประเทศเป็นคาบสมุทรยื่นไปในทะเล มีลักษณะยาวและแคบ สามารถออกสู่ทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามันได้อย่างสะดวก มีท่าเลที่ตั้งติดชายแดนประเทศมาเลเซียและประเทศพม่า สามารถเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก นอกจากนี้ยังมีที่ราบที่สำคัญ คือ ที่ราบสุราษฎร์ธานี ที่ราบพัทลุง และที่ราบปัตตานี

(2) ปริมาณน้ำท่ามาก แต่จำเป็นต้องพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม โดยพื้นที่มีปริมาณฝนตก โดยเฉลี่ยมากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ สภาพป่ายังมีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับลมมรสุมพัดผ่านถึงสองช่วง ส่งผลทำให้ปริมาณน้ำท่ามีจำนวนมาก ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำครอบคลุม 5 ลุ่มน้ำหลัก คือ ลุ่มน้ำภาคใต้ ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำตาปี ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานีและลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีพื้นที่รวม 69,845 ตารางกิโลเมตร โดยลักษณะแม่น้ำเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ไหลลงสู่ที่ราบออกสู่ทะเล และมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพียง 2 แห่ง ได้แก่ เขื่อนรัชชประภา และเขื่อนบางลาง รวมทั้งอ่างเก็บน้ำขนาดกลางรวม 18 แห่ง สำหรับแหล่งน้ำใต้ดินพบว่า ชั้นหินที่มีศักยภาพการให้น้ำบาดาลดีที่สุดพบมากบริเวณที่ราบริมฝั่งทะเลด้านตะวันออก คือ บริเวณจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลาจนถึงปัตตานี แต่จะพบปัญหาคุณภาพน้ำกร่อยหรือเค็ม ในบริเวณที่อยู่ติดทะเล ส่วนชั้นหินที่มีศักยภาพการให้น้ำบาดาลต่ำพบบริเวณด้านตะวันตกของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

(3) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เกษตรกรรมลดลง ซึ่งจากการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2543 และ 2552 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินมากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยในปี 2543 มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรร้อยละ 62.4 ลดลงเหลือร้อยละ 58.2 ในปี 2552 ซึ่งพืชเศรษฐกิจสำคัญที่มีการเพาะปลูก 3 อันดับแรก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และข้าว โดยปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมได้นำมาใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น ขณะที่พื้นที่ปลูกข้าวลดลง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินช่วงปี พ.ศ. 2543 - 2552

ประเภทการใช้ที่ดิน	2543		2552		เพิ่มขึ้น/ ลดลง ตร.กม.	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ร้อยละ/ปี
	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ร้อยละ		
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,589.95	2.25	2,445.10	3.46	855.15	5.98
พื้นที่เกษตรกรรม	44,093.06	62.36	41,156.41	58.21	-2,936.65	-0.74
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	6.16	0.01	0.56	0.00	-5.60	-10.10
นาข้าว	6,521.22	9.22	4,336.66	6.13	-2,184.56	-3.72
พืชไร่	35.44	0.05	19.36	0.03	-16.08	-5.04
ไม้ยืนต้น	31,670.55	44.79	31,477.00	44.52	-193.54	-0.07
ไม้ผล	4,934.16	6.98	4,372.09	6.18	-562.07	-1.27
พืชสวน	11.55	0.02	47.41	0.07	35.86	34.51
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	52.60	0.07	16.01	0.02	-36.59	-7.73
พืชน้ำ	0.31	0.00	0.12	0.00	-0.19	-6.84
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	861.08	1.22	887.20	1.25	26.12	0.34
พื้นที่ป่าไม้	21,328.81	30.16	20,484.15	28.97	-844.66	-0.44
ป่าสมบูรณ์	20,112.55	28.44	19,406.91	27.45	-705.64	-0.39
ป่าเสื่อมโทรม	1,216.27	1.72	1,077.24	1.52	-139.03	-1.27
พื้นที่แหล่งน้ำ	1,143.20	1.62	3,721.81	5.26	2,578.61	25.06
พื้นที่เขตเตลิด	2,562.02	3.62	2,900.57	4.10	338.55	1.47
พื้นที่อื่นๆ	1,438.85	2.03	2,285.70	3.23	846.85	6.54
พื้นที่ลุ่ม	1,123.17	1.59	614.87	0.87	-508.30	-5.03
รวม	70,708.04	100.00	70,708.04	100.00	-	-

ที่มา : วิเคราะห์จากข้อมูลของสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2543 – 2553

(4) สถานการณ์ภัยพิบัติ มีแนวโน้มรุนแรงและมีความถี่สูงขึ้น ทั้งปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย การกัดเซาะชายฝั่ง ดินถล่ม แผ่นดินไหว และสึนามิ ดังนี้

1) พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากลำน้ำต่างๆ ในพื้นที่มีลักษณะเป็นสายสั้นๆ ไหลลงชายฝั่งทะเลทั้งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ทำให้การกักเก็บน้ำฝนในพื้นที่มีจำกัด โดยในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในพื้นที่เพียง 2 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ความจุ 5,639 ล้าน ลบ.ม. และอ่างเก็บน้ำเขื่อนบางลาง จังหวัดยะลา ความจุ 1,404 ล้าน ลบ.ม. ส่งผลให้พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำธรรมชาติประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งและมีแนวโน้มของพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งในวงกว้างมากขึ้น โดยในปี 2552 มีหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งรวม 920 หมู่บ้าน 36,617 ครัวเรือน เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากปี 2549 ที่มีหมู่บ้านประสบภัยแล้ง 426 หมู่บ้าน 23,460 ครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสตูล ระนอง ตรัง และชุมพร

ตารางที่ 2 สถานการณ์ภัยแล้งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ปี 2549 และ ปี 2552

ภาค/กลุ่มจังหวัด	2549		2552	
	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	หมู่บ้าน	ครัวเรือน
ฝั่งอ่าวไทย	57	2,552	668	30,557
	13	11	73	83
ฝั่งอันดามัน	226	17,888	252	6,060
	53	76	27	16
ชายแดน	143	3,020	0	0
	33	13	0	0
ภาคใต้	426	23,460	920	36,617
	100	100	100	100
ประเทศ	31,115	2,960,824	4,643	502,762

2) พื้นที่ประสบอุทกภัยมีมากขึ้นและมีแนวโน้มผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น โดยในปี 2551 มีพื้นที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยจำนวน 4,521 หมู่บ้าน 301,940 ครัวเรือน สูงกว่าในปี 2549 ซึ่งมีพื้นที่ได้รับผลกระทบจำนวน 2,647 หมู่บ้าน 172,142 ครัวเรือน ซึ่งสถานการณ์ปัญหาอุทกภัยที่ผ่านมาในบริเวณภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยได้รับผลกระทบและมีความเสียหายที่รุนแรงมากกว่าภาคใต้ฝั่งอันดามัน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ขณะที่พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งเกษตรที่สำคัญของภาค และเป็นที่ตั้งชุมชนหนาแน่น เช่น เมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยที่รุนแรงมากที่สุดของภาคใต้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 3 สัดส่วนสถานการณ์อุทกภัยพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ปี 2549 - 2551

ภาค / กลุ่มจังหวัด	หมู่บ้าน		ครัวเรือน		จำนวนเงินที่ใช้บรรเทาปัญหา	
	2549	2551	2549	2551	2549	2551
ฝั่งอ่าวไทย	875	2,676	54,290	173,150	186,984,478	1,261,269,812
(ร้อยละของภาค)	33	5,919	31	57	31	77
ฝั่งอันดามัน	1,737	106	116,563	1,636	393,945,226	8,088,264
(ร้อยละของภาค)	66	2	6,771	0	66	0
ภาคใต้ชายแดน	35	1,739	1,289	127,155	18,800,700	771,514,910
(ร้อยละของภาค)	1	38	1	42	3	23
ภาคใต้	2,647	4,521	172,142	301,940	599,730,404	1,640,272,926
(ร้อยละของภาค)	12	12	20	15	6	22
ประเทศ	22,771	38,448	1,673,822	2,031,943	9,627,418,620.00	7,601,796,302.00

3) สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน โดยการกัดเซาะชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยเกิดขึ้นในทุกจังหวัดบริเวณพื้นที่ราบน้ำขึ้นถึง บริเวณป่าชายเลน และบริเวณหาดทราย ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ซึ่งพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรง (เฉลี่ยมากกว่า 5 เมตรต่อปี) ได้แก่ **สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส** โดยพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงและปานกลาง (เฉลี่ย 1-5 เมตรต่อปี) มีความยาวรวม 357 กิโลเมตร (ร้อยละ 35 ของความยาวชายฝั่ง) สำหรับการกัดเซาะชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งอันดามันเกิดขึ้นน้อยกว่าชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย โดยพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงพบใน 5 จังหวัด คือ **ระนอง ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล** โดยพื้นที่ที่มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงและปานกลางมีความยาวรวม 100 กิโลเมตร (ร้อยละ 9 ของความยาวชายฝั่ง) โดยปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ส่วนหนึ่งเกิดจากการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ เช่น การปลูกสร้างสิ่งสาธารณูปโภคและการขยายตัวของชุมชนรุกราลำชายฝั่ง การบุกรุกทำลายป่าชายเลนที่เป็นแนวกำลัคลื่นลมตามธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งภาวะความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทิศทางของกระแสน้ำในทะเล และการเกิดคลื่นลมที่รุนแรงมากขึ้น

ตารางที่ 4 สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่ง ปี 2554

ภาค/กลุ่มจังหวัด	ข้อมูลจำนวนขอบเขตพื้นที่		ข้อมูลจำนวนพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะ		ความยาวชายฝั่ง (กม.)	แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะ (กม.)		
	อำเภอ	ตำบล	อำเภอ	ตำบล		ปานกลาง	รุนแรง	รวม
ฝั่งอ่าวไทย	50	370	19	67	659.12	115	81.38	196.38
ฝั่งอันดามัน	34	235	21	68	937.98	65.37	18.21	83.58
ภาคใต้ชายแดน	48	355	18	65	509.56	104.32	72.59	176.92
รวมภาคใต้	257	1,695	91	320	3,148.23	576.79	253.28	830.07

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง 2554

4) ปัญหาดินถล่ม ส่วนใหญ่เกิดกับพื้นที่ที่อยู่ตามที่ลาดเชิงเขา พื้นที่ลุ่มที่อยู่ติดกับภูเขาที่มีการพังทลายของดินสูง พื้นที่แหล่งต้นน้ำที่มีอัตราในการทำลายป่าไม้สูง และภูเขา / หน้าผาที่ผุพังง่าย ซึ่งจากข้อมูลเหตุการณ์ดินถล่มของกรมทรัพยากรธรณี ช่วงปี 2531-2552 พบว่า มีดินถล่มเกิดขึ้นที่ **อำเภอพิปูน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ตำบลดาเนาะปูเต๊ะ อำเภอบันนังสตา และอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส** โดยสภาพความเสียหายมีทั้งผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บและบ้านเรือนเสียหาย

5) ปัญหาแผ่นดินไหวและสึนามิส่งผลกระทบต่อสภาพลักษณะความปลอดภัยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยรอยเลื่อนที่ยังมีพลังส่งผลให้เกิดแผ่นดินไหวมี 2 แนว คือ **รอยเลื่อนระนอง** วางตัวตามแนวร่องน้ำของแม่น้ำกระบี่ มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 270 กิโลเมตร และ**รอยเลื่อนคลองมะรุย** ตัดผ่านด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ต เข้าไปในอ่าวพังงา และตามแนวคลองมะรุย คลองชะอุ่นและคลองพุมดวงทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ จนถึงอ่าวบ้านดอน ระหว่างอำเภอพุนพินกับอำเภอลำตาหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวม 150 กิโลเมตร ซึ่งแม้รอยเลื่อนไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน แต่การเกิดแผ่นดินไหวในพื้นที่อื่นๆ สามารถส่งผลกระทบอย่างรุนแรงได้ โดยภัยจากการเกิดแผ่นดินไหวครั้งที่ยาวนานที่สุดได้ส่งผลให้เกิดสึนามิทำลายชีวิต ทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี 2547 มีผู้เสียชีวิตประมาณ 5,400 คน เนื่องมาจากการเกิดแผ่นดินไหวนอกชายฝั่งด้านตะวันตกของห้วงทะเลอาหรับในประเทศอินโดนีเซียที่มีความรุนแรง 9.0 ตามมาตราริกเตอร์ ทำให้เกิดคลื่นใต้น้ำเคลื่อนตัวแผ่ขยายไปทั่วทะเลอันดามัน ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบมี 6 จังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา ระนอง กระบี่ ตรัง และสตูล

3.2 ด้านเศรษฐกิจ

(1) เศรษฐกิจโดยรวมยังคงพึ่งพาภาคเกษตรและบริการเป็นหลัก โดยในช่วงปี 2544-2552 เศรษฐกิจโดยรวมในพื้นที่มีการขยายตัวไม่สูงนักเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี ซึ่งภาคเกษตรและบริการเป็นสาขาเศรษฐกิจหลักมีสัดส่วนมูลค่ารวมกันสูงประมาณเกือบร้อยละ 80 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคใต้ (GRP) โดยสาขาบริการที่มีความสำคัญ ได้แก่ การค้าปลีกค้าส่ง การขนส่งและคลังเก็บสินค้า และการโรงแรมและภัตตาคาร ขณะที่สาขาเกษตรที่มีความสำคัญ ได้แก่ การปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการทำประมง โดยภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในภาคใต้ สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ การเกษตร การค้าส่งและค้าปลีก และสาขาอุตสาหกรรมการผลิต ขณะที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันยังมีขนาดเศรษฐกิจเล็ก สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ เกษตรกรรม โรงแรมและภัตตาคาร และการขายส่งและขายปลีก ส่วนภาคใต้ชายแดน มีสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ สาขาการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต และการค้าส่งและค้าปลีก

ตารางที่ 5 สรุปลมูลค่าและสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ภาค (ณ ราคาคงที่ปี 2531) ของภูมิภาคต่างๆ ในภาคใต้ ปี 2552 จำแนกตามภาคเศรษฐกิจหลัก

รายละเอียดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ภาคใต้		ฝั่งอ่าวไทย		ฝั่งอันดามัน		ชายแดน	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
ภาคเกษตร	123,266	34.0	46,644	33.0	32,915	35.4	43,708	34.2
ภาคอุตสาหกรรม	78,276	21.6	34,270	24.2	13,836	14.9	30,171	23.6
ภาคบริการ	160,885	44.4	60,528	42.8	46,255	49.7	54,102	42.3
GRP ราคาคงที่ปี 2531	362,428	100.0	141,442	100.0	93,005	100.0	127,980	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2553

(2) ภาคการเกษตรมีความสำคัญสูง และเป็นแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศ

1) พื้นที่เกษตรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกไม้ยืนต้นและไม้ผล โดยพืชที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเพาะปลูกมาก ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว กาแฟ มะพร้าว เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง ซึ่งมีพื้นที่ปลูกประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ถือครองการเกษตรของภาคใต้ สำหรับการทำนาข้าวมีพื้นที่น้อย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อบริโภคในชุมชนในภาคเป็นหลัก ด้านประมงโดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งทะเลมีศักยภาพสูง โดยมีการเลี้ยงและผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 60 ของประเทศ และเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญ ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากที่สุด 8.9 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 48 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคใต้ โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่มากที่สุด 2.8 ล้านไร่ ภาคใต้ฝั่งอันดามันมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 4 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 21 ของภาคใต้ โดยจังหวัดตรังมีพื้นที่ถือครองมากที่สุด 1.4 ล้านไร่ ขณะที่ภาคใต้ชายแดนมีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 5.8 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 31 ของภาค โดยจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองมากที่สุด 2.6 ล้านไร่

ตารางที่ 6 สรุปเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรของภาคใต้ ปี 2552

หน่วย: ไร่

ภาค/กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด	ที่นา	พืชไร่	ไม้ผล ไม้ยืนต้น	สวนผัก และไม้ดอก	ทุ่งหญ้า	ที่อาศัย และที่ การเกษตรอื่น
ฝั่งอ่าวไทย	8,950,936	1,524,414	44,733	6,615,578	71,862	57,546	636,803
ฝั่งอันดามัน	4,039,364	170,976	1,309	3,722,935	19,686	10,516	113,942
ชายแดน	5,894,903	864,499	11,117	4,676,809	30,159	36,207	276,112
ภาคใต้	18,885,203	2,559,889	57,159	15,015,322	121,707	104,269	1,026,857

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2553

2) ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคและมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าพืชชนิดอื่นๆ โดยประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางพาราอันดับหนึ่งของโลก ในปี 2553 มีพื้นที่เพาะปลูกยางพาราที่ให้ผลผลิตแล้วประมาณ 12 ล้านไร่ แหล่งผลิตหลักอยู่ในจังหวัดภาคใต้มีพื้นที่ประมาณ 11.8 ล้านไร่ หรือร้อยละ 66 ของพื้นที่ปลูกยางพาราของประเทศ และมีผลผลิตประมาณร้อยละ 79.5 ของผลผลิตทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามาก ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (1.7 ล้านไร่) สงขลา (1.2 ล้านไร่) นครศรีธรรมราช (1.2 ล้านไร่) ตรัง (1.1 ล้านไร่) โดยในช่วงปี 2550 - 2553 ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นประมาณ 736,000 ไร่ ซึ่งมีมูลค่าส่งออกยางพาราในปี 2553 โดยเทียบจากสัดส่วนการผลิตต่อมูลค่าการส่งออกยางพารารวมทั้งประเทศเป็นเงินประมาณ 236,000 ล้านบาท แต่เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิต พบว่าผลผลิตจากการปลูกยางพารามีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่ลดลงจากภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและปัญหาการขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มลดลงจาก 273 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2550 เหลือ 251 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2553

3) ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ที่มีความสำคัญสูงและมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็ว จากปี 2521 อุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้ไขมันปาล์มเป็นวัตถุดิบขยายตัวมากขึ้น จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มเชิงการค้ามากขึ้น โดยปี 2553 มีเนื้อที่ให้ผลทั้งประเทศ 3.5 ล้านไร่ เพิ่มจากปี 2552 ที่มีพื้นที่ให้ผล 2.9 ล้านไร่ ซึ่งในช่วงปี 2550 - 2553 ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกปาล์มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 2.9 ล้านไร่เป็น 3.5 ล้านไร่ (เฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.5 ต่อปี) โดยพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง และสตูล ซึ่งในปี 2552 มีเนื้อที่ให้ผลรวมกันสูงถึงร้อยละ 92 ของเนื้อที่ให้ผลปาล์มน้ำมันทั้งภาคใต้ แต่เมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิต พบว่า ผลผลิตจากการปลูกปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกับยางพารา เนื่องจากภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและการขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

4) การผลิตข้าวเป็นการผลิตเพื่อบริโภคภายในภาคใต้เป็นหลัก โดยในปี 2552 พื้นที่ปลูกข้าวในภาคใต้มีเพียงร้อยละ 3.1 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งประเทศ และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่โดยรวมต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศ โดยผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปีประมาณ 419 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศ 425 กิโลกรัมต่อไร่) และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวนาปรังประมาณ 515 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศ 599 กิโลกรัมต่อไร่) นอกจากนั้นพื้นที่ปลูกข้าวลดลงโดยเปลี่ยนไปปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น เนื่องจากราคาผลผลิตของปาล์มน้ำมันดีกว่าข้าว โดยในช่วงปี 2543-2552 ลดลงจาก 4.1 ล้านไร่ เหลือ 2.7 ล้านไร่ หรือลดลงประมาณ 1.4 ล้านไร่

ตารางที่ 7 สรุปพื้นที่ปลูก ผลผลิตรวม ผลผลิตต่อไร่ของปาล์มน้ำมัน ช่วงปี 2550 – 2553 และยางพารา
ช่วงปี 2550 – 2553

หน่วย: ไร่

ภาค/กลุ่ม จังหวัด	ปาล์มน้ำมัน								ยางพารา							
	เนื้อที่ × 1,000 ไร่				ผลผลิต กก./ไร่				เนื้อที่ × 1,000 ไร่				ผลผลิต กก./ไร่			
	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553
ฝั่งอ่าวไทย	1,652	1,806	1,933	2,032	2,161	3,026	2,458	2,085	4,227	4,322	4,385	4,561	266	272	255	242
ฝั่งอันดามัน	1,091	1,251	1,276	1,288	2,242	2,823	2,319	2,004	2,805	2,935	2,998	3,065	263	271	261	248
ชายแดน	166	191	211	216	1,401	2,214	2,140	1,716	4,079	4,081	4,129	4,223	280	284	273	260
ภาคใต้	2,903	3,246	3,421	3,536	2,447	3,248	2,589	1,924	11,113	11,339	11,513	11,849	273	278	264	251

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2553

5) การประมงมีศักยภาพสูง แต่กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล โดยปริมาณสัตว์น้ำจากการทำประมงทะเลส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 64 นำขึ้นท่าเทียบเรือประมงในภาคใต้ ส่วนการเพาะเลี้ยงปลาส่วนใหญ่บริโภคในประเทศ สำหรับปริมาณกุ้งขาวจากการเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 65 ของประเทศเป็นผลผลิตจากพื้นที่เพาะเลี้ยงในภาคใต้ โดยในปี 2551 สัตว์น้ำเค็มที่ขึ้น ณ ท่าปลาในภาคใต้รวม 950,464 ตัน คิดเป็นร้อยละ 67 โดยพื้นที่ที่พบปริมาณสัตว์น้ำเค็มตามแหล่งน้ำธรรมชาติมากที่สุด คือ ภาคใต้ชายแดน 529,167 ตัน คิดเป็นร้อยละ 56 ของปริมาณสัตว์น้ำเค็มรวมของภาคใต้ ซึ่งจังหวัดสงขลาเป็นท่าปลาที่มีสัตว์น้ำเค็มมากที่สุด 243,513 ตัน รองลงมา คือ ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ร้อยละ 27 และภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ร้อยละ 17

นอกจากนี้ภาคใต้ยังเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงปลาน้ำเค็มและกุ้ง ซึ่งในปี 2551 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีศักยภาพการเลี้ยงปลามากที่สุด โดยการเลี้ยงปลากระพงประมาณร้อยละ 75 และเลี้ยงปลากระรังร้อยละ 25 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีศักยภาพการเลี้ยงกุ้งมากที่สุด โดยการเลี้ยงกุ้งแวนนาไมมากกว่าร้อยละ 98 และมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำประมาณร้อยละ 2 อย่างไรก็ตามกำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล เนื่องจากการใช้เครื่องมือที่ไม่เหมาะสม เช่น อวนรุน อวนลาก การระเบิดปลา เป็นต้น การปล่อยน้ำเสียลงทะเลจากโรงงาน ชุมชน และนากุ้ง การทำลายป่าชายเลน ปะการัง และหญ้าทะเล ซึ่งเป็นแหล่งเพาะฟักสัตว์น้ำตามธรรมชาติ

ตารางที่ 8 สรุปปริมาณสัตว์น้ำเค็ม ณ ท่าขึ้นปลา และการเพาะเลี้ยงปลาน้ำเค็มภาคใต้ ปี 2551

ภาค/กลุ่มจังหวัด	สัตว์น้ำเค็ม ปริมาณสัตว์น้ำเค็ม ณ ท่าขึ้นปลา (ตัน)	การเพาะเลี้ยง	ผลผลิต (ตัน)		
		เนื้อที่ (ไร่)	ปริมาณการผลิตรวม	ปลากระพง	ปลากระรัง
ฝั่งอ่าวไทย	163,137	508	1,029	868	61
ฝั่งอันดามัน	258,100	269	2,592	709	1,883
ชายแดน	529,227	434	5,725	5,380	345
ภาคใต้	950,464	1,211	9,346	6,957	2,289

ที่มา : กรมประมง 2551

ตารางที่ 9 เนื้อที่และปริมาณการผลิตกุ้งทะเล ช่วงปี 2548 – 2552

ภาค/กลุ่มจังหวัด	2548		2551		2552	
	เนื้อที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	เนื้อที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	เนื้อที่ (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
ฝั่งอ่าวไทย	123,859	102,752	48,555	105,645	54,082	127,847
ฝั่งอันดามัน	34,109	67,342	32,538	104,310	33,503	111,107
ชายแดน	63,279	48,646	27,569	76,675	30,068	90,179
ภาคใต้	221,241	218,740	108,662	286,630	117,653	329,133

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2551 2552 และ 2553

(3) อุตสาหกรรมยังพัฒนาค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ต่อเนื่องจากการเกษตร

1) การแปรรูปทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปขั้นต้น ซึ่งภาคใต้มีโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรที่ค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ของประเทศ โดยโรงงานแปรรูปยางพาราในภาคใต้มีมากถึง 78 โรง ซึ่งภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีโรงงานแปรรูปยางมากที่สุด 30 โรง รองลงมาเป็นภาคใต้ชายแดน 28 โรง และภาคใต้ฝั่งอันดามัน 20 โรง สำหรับโรงงานแปรรูปไม้ยางส่วนใหญ่อยู่ที่พื้นที่ภาคใต้ชายแดน 14 โรง ส่วนโรงงานแปรรูปปาล์มน้ำมันพบในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคใต้ฝั่งอันดามันและภาคใต้ชายแดน นอกจากนี้ยังมีโรงสีข้าวและโรงอาหารสำเร็จรูป ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย รองลงมา คือ ภาคใต้ชายแดนและภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 10 สรุปโรงงานแปรรูป และสถานที่รับซื้อผลิตภัณฑ์การเกษตร ปี 2550

ภาค/กลุ่มจังหวัด	โรงงานแปรรูปยาง				โรงงานแปรรูปไม้ยาง	โรงงานปาล์มน้ำมัน		โรงสีข้าว	โรงอาหารสำเร็จรูป	ตลาดกลางยาง
	น้ำยางข้น	แผ่นรมควัน	แท่ง	สกิม		โรงหีบ	สกัด			
ฝั่งอ่าวไทย	10	7	10	3	11	6	14	2	7	2
ฝั่งอันดามัน	7	6	4	3	8	11	11	1	2	0
ชายแดน	10	7	9	2	14	4	3	3	5	1
ภาคใต้	27	20	23	8	33	21	28	6	14	3

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2550

2) การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่มีอัตราค่อนข้างต่ำ ซึ่งตั้งแต่ปี 2544 - 2552 อุตสาหกรรมการผลิตโดยรวมในพื้นที่ภาคใต้มีการขยายตัวไม่สูงนัก เฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.3 ต่อปี โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา พบว่ามูลค่าของสาขาอุตสาหกรรมการผลิตลดลงทุกปี การลงทุนเพิ่มในอุตสาหกรรมหลักของภาคใต้โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมยางพารายังเพิ่มไม่มาก ขณะที่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้มีแนวโน้มการขยายตัวค่อนข้างดี โดยประเภทของอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 16.3 ต่อปี และอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.3 ต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเภทอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าไม่สูงมากนัก โดยภาคใต้ชายแดนมีมูลค่าสาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุด 21,061 ล้านบาท ประเภทอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมยาง

และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ขณะที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีมูลค่าสาขาอุตสาหกรรมรองลงมา 16,471 ล้านบาท ประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ และอุตสาหกรรมยาง ส่วนภาคใต้ฝั่งอันดามันไม่ได้เน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากนัก มีมูลค่าสาขาอุตสาหกรรมเพียง 7,529 ล้านบาท โดยประเภทอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมยางพารา

3) โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขนาดเล็ก โดยเกือบทั้งหมดเป็นโรงงานขนาดเล็ก จำนวน 19,006 โรง (ประมาณร้อยละ 96) มีโรงงานขนาดใหญ่เพียง 38 โรง (ร้อยละ 0.2) ประเภทของโรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานแปรรูปเกษตรขั้นต้นที่ใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นพื้นฐาน เช่น โรงงานผลิตภัณฑ์จากพืช (ร้อยละ 21) โรงงานแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ (ร้อยละ 11) และโรงงานอาหาร (ร้อยละ 9) ส่วนโรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ที่ใช้กระบวนการผลิตและเทคโนโลยีขั้นสูงยังมีไม่มากนัก โดยโรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นโรงงานผลิตภัณฑ์จากพืช โรงงานแปรรูปไม้ และโรงงานผลิตอาหารมากที่สุด ขณะที่ภาคใต้ชายแดนมีโรงงานอุตสาหกรรมเกือบครึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลา ประเภทโรงงานที่มีจำนวนมาก ได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์จากพืช โรงงานผลิตอาหาร และโรงงานยางพารา ส่วนภาคใต้ฝั่งอันดามันมีโรงงานเพียง 4,480 โรง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานแปรรูปไม้ โรงงานผลิตอาหาร และโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะ

(4) การค้าการลงทุนยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องแม้จะประสบปัญหาต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ โดย

1) การลงทุนในภาคบริการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยพื้นที่ภาคใต้มีกิจการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนในช่วงปี 2544 - 2552 เฉลี่ยปีละ 67 ราย มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ต่อปี โดยในปี 2550 เป็นปีที่มีกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมากที่สุดจำนวน 76 ราย คิดเป็นเงินลงทุนรวมมากกว่า 42,286 ล้านบาท อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจำนวนการจ้างงานในกิจการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนพบว่ากิจการรายใหม่ที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่มีแนวโน้มการจ้างงานเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงทุกปี แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการเริ่มให้ความสำคัญกับการใช้แรงงานอย่างเข้มข้นในธุรกิจลดลง และหันมาเน้นที่การบริหารจัดการ รวมทั้งการนำทุนมาทดแทนแรงงานเพิ่มมากขึ้น

2) การค้าชายแดนระหว่างภาคใต้กับประเทศมาเลเซียมีมูลค่าการค้าสูงและได้เปรียบดุลการค้า โดยในปี 2553 การค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ผ่านด่านศุลกากร มีมูลค่ารวมสูงประมาณ 497,600 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2552 แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 320,400 ล้านบาท และมูลค่าการนำเข้า 177,200 ล้านบาท คิดเป็นได้เปรียบดุลการค้ารวม 143,200 ล้านบาท ซึ่งการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เป็นหลัก โดยประเภทสินค้าที่มีการส่งออกไปประเทศมาเลเซียผ่านด่านศุลกากรในพื้นที่ภาคใต้มากที่สุด คือ ยางพารา รองลงมา ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ คือ ส่วนประกอบ สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง และแผงวงจรไฟฟ้า

ตารางที่ 11 มูลค่าการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ในช่วงปี 2551 - 2553

หน่วย : ล้านบาท			
ประเภท	2551	2552	2553
ส่งออก	272,039.19	226,892.49	320,403.84
นำเข้า	169,782.81	160,404.50	177,186.15
ดุลการค้า	102,256.38	66,487.99	143,217.70
มูลค่าการค้ารวม	441,822.00	387,296.99	497,589.99

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ 2553

(5) การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญของภาคใต้และของประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเล

1) ภาคการท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งสร้างรายได้หลัก โดยในปี 2549 มีนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ประมาณ 17.1 ล้านคน สร้างรายได้รวมจากการท่องเที่ยวสูงประมาณ 1.47 แสนล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ซึ่งกลุ่มที่มีนักท่องเที่ยวและรายได้มากที่สุด คือ ภาคใต้ฝั่งอันดามัน รองลงมา คือ ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และภาคใต้ชายแดน ซึ่งในปี 2550-2551 มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 19 และ 21 ล้านคน สร้างรายได้สูงประมาณ 1.7 และ 1.9 แสนล้านบาทต่อปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในปี 2552 นักท่องเที่ยวลดลงเป็น 17 ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงเป็น 1.8 แสนล้านบาท เนื่องจากประสบปัญหาความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศ แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคใต้ต่อรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ปรับเพิ่มเป็นประมาณร้อยละ 26 หรือคิดเป็น 1 ใน 4 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ ส่วนในปี 2553 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวไปปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 12 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากนักท่องเที่ยว ช่วงปี 2549 - 2553

ภาค/กลุ่มจังหวัด	2549		2550		2551		2552		2553	
	นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)	นักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)
ฝั่งอ่าวไทย	4,719,957 (27.6%)	26,672 (18.1%)	5,198,784 (27.6%)	28,120 (16.4%)	5,789,486 (27.7%)	30,508 (16.5%)	5,300,706 (31.2%)	44,524 (24.4%)	5,733,603 (27.9%)	27,888 (14.1%)
ฝั่งอันดามัน	8,374,482 (48.9%)	104,474 (70.9%)	9,571,481 (50.8%)	127,034 (74.2%)	10,965,278 (52.4%)	137,233 (74.1%)	7,510,459 (44.2%)	120,718 (66.3%)	10,058,826 (49.0%)	148,785 (75.1%)
ชายแดน	4,017,934 (23.5%)	16,150 (11.0%)	4,074,442 (21.6%)	16,114 (9.4%)	4,169,275 (19.9%)	17,330 (9.4%)	4,197,527 (24.7%)	16,967 (9.3%)	4,744,097 (23.1%)	27,888 (14.1%)
ภาคใต้	17,112,373 (100%)	147,297 (100%)	18,844,707 (100%)	171,270 (100%)	20,924,039 (100%)	185,072 (100%)	17,008,692 (100%)	182,209 (100%)	20,536,526 (100%)	198,066 (100%)
ประเทศ	136,247,145	705,046	144,301,357	747,628	161,568,872	794,995	124,840,868	715,985	156,437,103	904,376

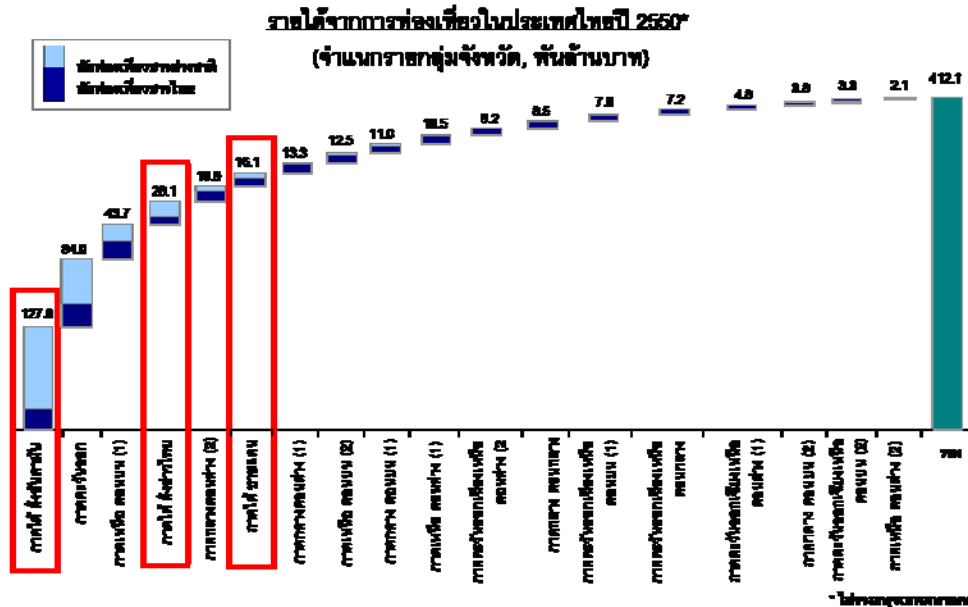
ที่มา : ปี 2549 - 50 ใช้ข้อมูลสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วน ปี 2551 - 2553 ใช้ข้อมูลสถิติของกรมการท่องเที่ยว

2) การท่องเที่ยวทางทะเลเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่รายได้ยังคงกระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยในปี 2552 จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในภาคใต้ 17 ล้านคน ส่วนใหญ่มีจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลบริเวณจังหวัดภูเก็ต-พังงา-กระบี่ และเกาะสมุย (สุราษฎร์ธานี) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก โดยนักท่องเที่ยวใน 4 จังหวัดดังกล่าวมีจำนวนรวมกันสูงถึงประมาณ 9 ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 153,599 ล้านบาท ขณะที่การท่องเที่ยวในกลุ่มภาคใต้ชายแดน ซึ่งมีศูนย์กลางการท่องเที่ยวอยู่ที่จังหวัดสงขลา ยะลา และนราธิวาส มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวม 3 จังหวัด 3.34 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งในช่วงปี 2549-2552 นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงตามสถานการณ์การเกิดเหตุความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) รายได้ของกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามันมีสัดส่วนความสำคัญต่อภาคใต้และประเทศ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2550 ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันอยู่ในอันดับ 1 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เป็นจำนวน 127 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 16 ของรายได้ทั่วประเทศ ส่วนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยอยู่ในอันดับ 4 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เป็นจำนวน 28 พันล้านบาท และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนอยู่ในอันดับ 6 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เป็นจำนวน 16 พันล้านบาท

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดต่างๆ

รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทยปี 2550 รายกลุ่มจังหวัด

(6) ประชากรส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรและบริการ และพื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีปัญหาการว่างงานสูงกว่าพื้นที่อื่นของภาคใต้ โดยในปี 2552 ภาคใต้มีจำนวนผู้มีงานทำรวมทั้งสิ้น 5,096,989 คน ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรมประมาณร้อยละ 45 รองลงมา ได้แก่ ภาคบริการ ประมาณร้อยละ 41 และภาคอุตสาหกรรมมีผู้ทำงานน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ 14 โดยสาขาเศรษฐกิจที่มีแรงงานทำงานอยู่มากที่สุดคือ สาขาการเกษตรและป่าไม้ประมาณร้อยละ 42 รองลงมาได้แก่ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก ประมาณร้อยละ 17 และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร ประมาณร้อยละ 8 ซึ่งในช่วงปี 2544 - 2552 มีการขยายตัวของจำนวนผู้มีงานทำเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ต่อปี โดยภาคเกษตรกรรมมีการขยายตัวของผู้มีงานทำเฉลี่ยร้อยละ 0.9 ต่อปี ซึ่งภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีแรงงานอยู่มากที่สุด โดยในปี 2552 มีแรงงานรวมทั้งสิ้น 2,163,742 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานทำงานในภาคเกษตรกรรม ภาคใต้ชายแดนมีแรงงาน 1,925,745 คน เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมมากที่สุดเช่นกัน ขณะที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันมีแรงงานอยู่น้อยที่สุดเพียง 1,007,502 คน โดยเป็นแรงงานในภาคเกษตรและภาคบริการในสัดส่วนเท่าๆ กัน สำหรับแนวโน้มการว่างงานของพื้นที่ภาคใต้พบว่ามียอดอัตราลดต่ำลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา โดยลดลงต่ำเพียงร้อยละ 0.3 ในปี 2550 และได้ปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.8 ในปี 2552 เนื่องจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจ

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของแรงงานจำแนกรายสาขาการจ้างงานและภูมิภาคของภาคใต้ ปี 2552

สาขาการจ้างงาน	ภาคใต้		ฝั่งอ่าวไทย		ฝั่งอันดามัน		ชายแดน	
	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ภาคเกษตรกรรม	2,286,820	44.9	1,082,049	50.0	448,495	44.5	756,276	39.3
ภาคอุตสาหกรรม	724,359	14.2	277,802	12.8	114,766	11.4	331,791	17.2
ภาคบริการ	2,085,810	40.9	803,891	37.2	444,241	44.1	837,678	43.5
รวม	5,096,989	100.0	2,163,742	100.0	1,007,502	100.0	1,925,745	100.0

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2553

3.3 ด้านสังคม

(1) อัตราการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงปี 2543-2553 พบว่า มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 675,404 คน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.79 ต่อปี โดยมีสัดส่วนประชากรวัยทำงานและวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กลดลง ซึ่งในปี 2552 มีจำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุ 0-14 ปี) คิดเป็นร้อยละ 23.64 ลดจากร้อยละ 27.17 ในปี 2542 ส่วนประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) คิดเป็นร้อยละ 65.42 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.46 ในปี 2542 และประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 10.94 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.37 ในปี 2542 โดยอัตราพึ่งพิงของประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุต่อประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 57.6 ในปี 2542 เหลือร้อยละ 52.9 ในปี 2552 เนื่องจากประชากรวัยทำงานมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น และประชากรวัยเด็กมีสัดส่วนลดลง ขณะที่ประชากรวัยสูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก

(2) การให้บริการการศึกษาในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีสถานศึกษาครบทุกระดับชั้นทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งปีการศึกษา 2552 พบว่า มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บริการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษากระจายอยู่อย่างทั่วถึง 4,410 แห่ง โดยเป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 766 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา 78 แห่ง และระดับอุดมศึกษา 46 แห่ง อย่างไรก็ตาม จำนวนนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยเรียน (อายุ 3-17 ปี) ในพื้นที่ลดลง จากร้อยละ 27.7 ในปี 2542 เป็นร้อยละ 24.0 ในปี 2552 ของประชากรในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่ต่อเนื่อง เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงจากการมีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง และคู่สมรสไม่นิยมมีบุตรหรือนิยมมีบุตรน้อย โดยจังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เนื่องจากมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหลัก และสถานศึกษาที่เป็นวิทยาเขตของสถานศึกษาหลักที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก ส่วนศูนย์กลางรองลงมา คือ กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี กลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ได้แก่ จังหวัดปัตตานีและยะลา ซึ่งได้รับการรับรองระดับคุณภาพดีและดีมาก รวมทั้งยังมีศูนย์วิจัยและสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพรองรับการพัฒนา เช่น มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เป็นต้น โดยมีหลักสูตรที่ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ท่องเที่ยว สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่

(3) บริการสาธารณสุขมีขีดความสามารถในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยทุกระดับ โดยมีสถานพยาบาลรวมทุกประเภท 4,172 แห่ง เป็นของรัฐ 1,654 แห่ง และเอกชน 2,518 แห่ง ซึ่งมีโรงพยาบาลสงขลานครินทร์เป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ในการให้บริการรักษาและผลิตบุคลากรด้านการแพทย์ที่ได้มาตรฐาน และมีโรงพยาบาลที่มีศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์เฉพาะด้าน เช่น ศูนย์โรคหัวใจและหลอดเลือด ศูนย์โรคมะเร็งหลอดเลือดอาหาร เป็นต้น และมีสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรอยู่ในระดับดีกว่ามาตรฐาน (1 : 3,746 คน ค่ามาตรฐาน 1 : 5,000 คน)

(4) แรงงานระดับล่างประสบปัญหาขาดแคลน ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นภูมิภาคที่มีการจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานอยู่มากที่สุด โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดระนอง โดยกลุ่มแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายเกือบทั้งหมดเป็นแรงงานจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ซึ่งเข้ามาเป็นแรงงานระดับล่างในสาขาเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ เช่น แรงงานสวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ต่างๆ ลูกเรือประมง ลูกจ้างในธุรกิจต่อเนื่องจากประมง ลูกจ้างในธุรกิจก่อสร้างและลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล โดยในปี 2553 พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีจำนวนแรงงานต่างด้าวรวมประมาณ 26,000 คน ซึ่งเป็นแรงงานลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายสูงถึงประมาณร้อยละ 89

(5) ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย โดยตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 – มิถุนายน 2553 เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวน 11,298 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 4,262 ราย และได้รับบาดเจ็บ 7,036 ราย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.4 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

(1) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการคมนาคมขนส่งสามารถรองรับการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงทั้งภายในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และภาคอื่นๆ ของประเทศ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสู่ต่างประเทศได้อย่างสะดวก ดังนี้

1) เส้นทางคมนาคมทางบก ทั้งทางถนนและรถไฟมีความสะดวกสามารถเชื่อมโยงทั้งพื้นที่ในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

1.1) ถนนสายหลักสามารถเชื่อมแนวเหนือ-ใต้และแนวตะวันออก-ตะวันตก โดยถนนแนวเหนือ-ใต้ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เชื่อมโยงจังหวัดชุมพร-ระนอง-พังงา-ภูเก็ต-กระบี่-ตรัง-พัทลุง และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 42 43 เชื่อมโยงจังหวัดชุมพร-สุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช-พัทลุง-สงขลา-ปัตตานี-ยะลา-นราธิวาส และถนนแนวตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงพื้นที่ฝั่งอันดามันกับฝั่งอ่าวไทย มีทางหลวงหมายเลข 44 เชื่อมโยงจังหวัดกระบี่-นครศรีธรรมราช และทางหลวงหมายเลข 406 เชื่อมโยงจังหวัดสตูล-สงขลา

1.2) แนวเส้นทางรถไฟสามารถเชื่อมโยงทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีเส้นทางกรุงเทพฯ-ชุมพร-สุราษฎร์ธานี-นครศรีธรรมราช-พัทลุง-สงขลา-ปัตตานี-ยะลา-นราธิวาส และเชื่อมต่อกับเส้นทางรถไฟประเทศมาเลเซียที่อำเภอสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาส และมีเส้นทางแยกจากชุมทางหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์ เชื่อมต่อกับเส้นทางรถไฟประเทศมาเลเซียที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา รวมทั้งมีเส้นทางแยกจากชุมทางทุ่งสง-ตรัง เชื่อมโยงการขนส่งสินค้าและประชาชนจากทางรถไฟสายหลักที่ชุมทางรถไฟทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราชไปยังฝั่งอันดามันที่สถานีกันตังจังหวัดตรัง

2) การคมนาคมทางน้ำมีท่าเรือสำหรับการขนส่งสินค้าเชื่อมโยงกับท่าเรือแหลมฉบัง บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และเชื่อมโยงกับท่าเรือของประเทศเพื่อนบ้าน โดยท่าเรือฝั่งอ่าวไทยประกอบด้วย ท่าเรือน้ำลึกสงขลา เป็นท่าเรือระหว่างประเทศที่มีปริมาณการขนส่งสินค้าสูงที่สุดของภาคใต้ และปัจจุบันมีปัญหาความแออัดอย่างมาก ท่าเรือขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นท่าเรือเอกชนที่ใช้สำหรับขนถ่ายแร่ใยหินและแร่โคโลไมต์ไปประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น ส่วนท่าเรือฝั่งอันดามันประกอบด้วย ท่าเรือน้ำลึกภูเก็ตเป็นท่าเรือท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ท่าเรือกันตัง จังหวัดตรัง เป็นท่าเรือหลักในการขนถ่ายถ่านหินลิกไนต์ที่ขนส่งจากอินโดนีเซียเพื่อส่งต่อไปยังโรงงานปูนซีเมนต์ในอำเภอทุ่งสง

จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่าเรือระนองยังมีการใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อย และท่าเทียบเรือด้านศุลกากร จังหวัดสตูล และท่าเทียบเรือท่ามะลิ เป็นท่าเรือโดยสารเพื่อเดินทาง และรับส่งสินค้าระหว่างประเทศไทยกับ ประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย

3) พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีท่าอากาศยานจำนวนมากแต่บางแห่งมีการใช้ประโยชน์ไม่เต็มประสิทธิภาพ โดยมีท่าอากาศยานนานาชาติ 4 แห่ง คือ ท่าอากาศยานนานาชาติหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต ท่าอากาศยานนานาชาติสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และท่าอากาศยานนานาชาติกระบี่ สำหรับท่าอากาศยานภายในประเทศ มีจำนวนมากถึง 7 แห่ง อยู่ในจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ตรัง นครศรีธรรมราช ปัตตานี และนราธิวาส โดยท่าอากาศยานภายในประเทศบางแห่งมีการใช้ประโยชน์น้อยมาก เช่น ท่าอากาศยานในจังหวัดชุมพรและระนอง เป็นต้น

(2) โครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนาทั้งการเพิ่มในเชิงปริมาณและการยกระดับมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1) การพัฒนาระดับมาตรฐานเส้นทางถนนสายหลัก เป็น 4 ช่องจราจร เพื่อเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจรในเส้นทางสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ประกอบด้วย สายพังงา-กระบี่ / สายทางนครศรีธรรมราช-สงขลา และสายทางปัตตานี-ยะลา รวมทั้งได้ปรับปรุงพื้นผิวถนน ทั้งสายหลักและสายรองที่มีสภาพชำรุดทรุดโทรมให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างสะดวกและปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อไปยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งให้เชื่อมต่อกันได้ทุกระบบ ทั้งถนน รถไฟ ท่าเรือ สนามบิน ให้เป็นระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่สมบูรณ์ เพื่อสนับสนุนการขนส่งสินค้าต่างระบบ รวมทั้งการเชื่อมโยงสู่ด่านชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการขนส่งสินค้าทั้งภายในภาคและการส่งสินค้าออกไปต่างประเทศ

2) การเตรียมการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับปริมาณการขนส่งสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาท่าเรือแห่งใหม่เพื่อสนับสนุนการเปิดประตูเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต และการขยายขีดความสามารถของท่าอากาศยานที่สำคัญในพื้นที่เพื่อรองรับปริมาณการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

(3) โครงสร้างพื้นฐานด้านแหล่งน้ำและระบบประปาในพื้นที่ จำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และแหล่งน้ำในพื้นที่เกาะ เพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำสำหรับฤดูแล้ง และรองรับการขยายตัวของเมือง เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว รวมทั้งการขยายเขตการให้บริการน้ำประปาเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลสามารถมีน้ำสะอาดสำหรับการอุปโภคบริโภคในพื้นที่

(4) โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและสื่อสารในพื้นที่ยังคงมีความเพียงพอในการตอบสนองความต้องการใช้บริการ โดยบางส่วนต้องนำเข้าพลังงานไฟฟ้าเพิ่มเติมจากภาคกลางและมาเลเซีย อย่างไรก็ตามโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานจำเป็นต้องเตรียมการพัฒนาโรงไฟฟ้าให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2573 (PDP 2010) เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการด้านไฟฟ้าในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การก่อสร้างโรงไฟฟ้าแห่งใหม่ยังคงมีปัญหาด้านการยอมรับของชุมชน ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคตในพื้นที่ภาคใต้

(5) การจัดการน้ำเสียชุมชนยังไม่ครอบคลุมทุกเทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีจำนวน 263 แห่ง โดยมีเทศบาลเพียง 18 แห่งที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือคิดเป็นร้อยละ 7 ที่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน นอกจากนั้นระบบบำบัดน้ำเสียที่มีบางแห่งยังใช้ไม่ได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากเทศบาลขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบท่อดำเนินการน้ำเสียมายังระบบบำบัดน้ำเสียยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาล ทำให้มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อย ซึ่งไม่สามารถเดินระบบได้หรือเดินระบบได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดแคลนงบประมาณในการบำรุงรักษาและเดินท่อดำเนินการน้ำเสีย ซึ่งหากไม่แก้ไขจะส่งผลให้แหล่งน้ำหรือทะเลเสื่อมโทรม ไม่สามารถนำน้ำในแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์และส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

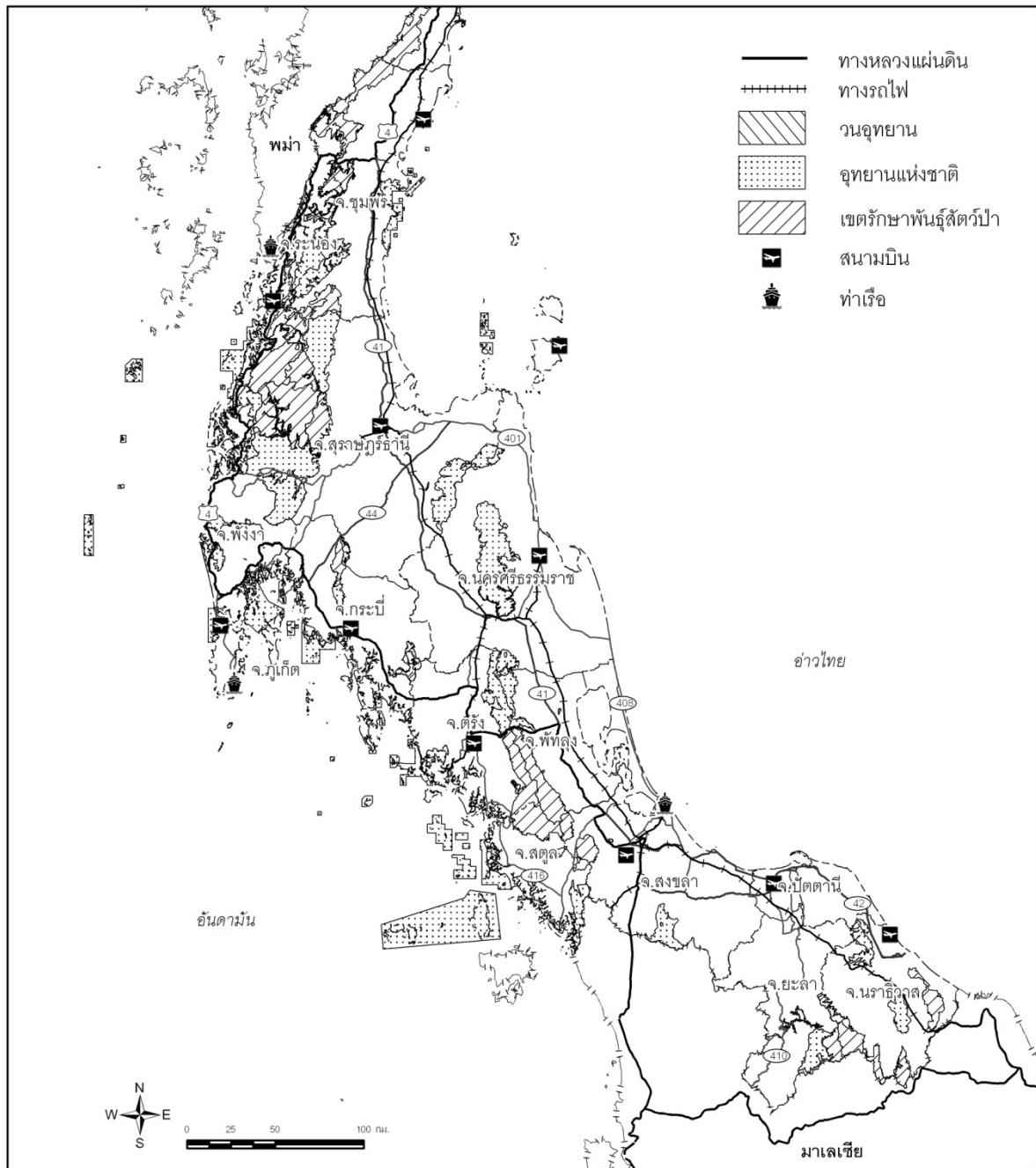
3.5 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ป่าธรรมชาติของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในช่วงปี 2541-2551 พื้นที่ป่าธรรมชาติเพิ่มขึ้นจาก 7.6 ล้านไร่ เป็น 11.7 ล้านไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 54 อย่างไรก็ตามพื้นที่ชุ่มน้ำและความหลากหลายทางนิเวศวิทยามีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ เนื่องจากความต้องการพื้นที่เพื่อการเกษตรที่อยู่อาศัย การลักลอบตัดไม้ ล่าสัตว์ และการทำประมงเกินขีดความสามารถ

(2) ที่ดินที่ไม่ถูกใช้ประโยชน์ยังมีอยู่มาก บางส่วนมีข้อจำกัดด้านคุณภาพดินและบางส่วนเป็นพื้นที่นาร้างและนาทิ้งร้าง โดยมีปัญหาด้านคุณภาพดิน ได้แก่ ดินในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งพบมากบริเวณด้านตะวันออกของภาคและบริเวณพื้นที่ระหว่างเทือกเขาภูเก็ตกับเทือกเขานครศรีธรรมราชและบางส่วนตามแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีปัญหาดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทราย และดินพรุ ใช้ทำนาได้แต่ผลผลิตต่ำ ปัจจุบันใช้ทำนาและบางพื้นที่พบการเพาะปลูกยางพาราและไม้ผล ส่วนดินในพื้นที่ดอนพบในบริเวณพื้นที่มีสภาพเป็นภูเขาหรือพื้นที่ลาดชันเชิงชัน ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินที่มีการระบายน้ำดี ยากต่อการกักเก็บน้ำ สามารถปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผักต่างๆ แต่ต้องมีการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งในพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่ใช้ปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน กาแฟ ไม้ผลและทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ นอกจากนั้นยังมีพื้นที่การเกษตรที่ถูกทิ้งร้าง ได้แก่ ที่นาทิ้งร้าง และนาทิ้งร้าง รวมประมาณ 0.60 ล้านไร่ ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยประมาณ 0.43 ล้านไร่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี

(3) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งถูกใช้ประโยชน์จนเกิดความเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อฐานการสร้างรายได้ของพื้นที่ โดยการทำประมงทะเลที่เกินกว่าศักยภาพการผลิต (Over Fishing) และการทำประมงผิดกฎหมาย รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำนาเกลือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง การก่อสร้างสาธารณูปโภค และกิจกรรมการผลิตที่ปล่อยของเสียลงสู่ทะเล ฯลฯ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งทะเล และมีแนวโน้มการเกิดความเสื่อมโทรมที่รุนแรงขึ้น เช่น การลดความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน แหล่งปะการัง และหญ้าทะเล การลดลงของชนิดและขนาดของสัตว์น้ำที่จับได้ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องต่อมูลค่าการผลิตในสาขาการประมง รวมทั้งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้ของชาวประมง โดยเฉพาะชาวประมงพื้นบ้านที่รุนแรงขึ้นตามไปด้วย

แผนที่ 1 โครงสร้างพื้นฐานและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

(4) การพัฒนาแหล่งน้ำทำให้มีพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น แต่ยังเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการใช้น้ำ ซึ่งในปี 2551 ภาคใต้มีพื้นที่ชลประทานประมาณ 2.69 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจำนวน 0.01 ล้านไร่ (คิดเป็นร้อยละ 0.38) จาก 2.68 ล้านไร่ ในปี 2549 และมีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 13.98 ของพื้นที่การเกษตรที่มีพื้นที่ประมาณ 19.26 ล้านไร่ โดยพื้นที่ภาคใต้ชายแดนมีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.47 ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา สตูล รองลงมา คือ กลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และภาคใต้ฝั่งอันดามันมีพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.28 ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต ระนอง กระบี่ พังงา และตรัง ตามลำดับ

ตารางที่ 14 พื้นที่ชลประทานและพื้นที่การเกษตรของภาค

หน่วย:ไร่

ภาค/ กลุ่มจังหวัด	พื้นที่จังหวัด	พื้นที่ชลประทาน	พื้นที่การเกษตร	พ.ท.ชล./ พ.ท.เกษตร	พ.ท.มีศักยภาพ ชล.
ฝั่งอ่าวไทย	20,167,158	1,324,740	8,943,299	14.81	2,824,880
ฝั่งอันดามัน	11,023,725	180,910	4,223,852	4.28	632,080
ชายแดน	13,006,082	1,188,094	6,101,030	19.47	1,292,892
ภาคใต้	44,196,992	2,693,744	19,268,181	13.98	4,749,852

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และกรมชลประทาน

(5) คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้ แต่มีแนวโน้มประสบปัญหาความเสื่อมโทรมมากขึ้น โดยในปี 2549 แหล่งน้ำสำคัญของภาคใต้รวม 7 แห่ง ได้รับการประเมินคุณภาพน้ำตามเกณฑ์ BOD (Bio-Chemical Oxygen Demand) พบว่า อยู่ในเกณฑ์ดี รวม 5 แห่ง ได้แก่ แม่น้ำชุมพร แม่น้ำปากพนัง แม่น้ำตาปี - พุมดวง แม่น้ำสายบุรี และแม่น้ำปัตตานี ส่วนอีก 2 แห่ง ที่มีคุณภาพน้ำระดับพอใช้ ได้แก่ แม่น้ำตรัง และทะเลสาบสงขลา อย่างไรก็ตามแหล่งน้ำบางแห่งมีแนวโน้มประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำที่ค่อนข้างรวดเร็ว ในปี 2551 มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เพียง 2 แห่ง ได้แก่ แม่น้ำชุมพร และแม่น้ำตาปี - พุมดวง ส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพในเกณฑ์พอใช้ มี 2 แห่ง ได้แก่ แม่น้ำตรัง และแม่น้ำสายบุรี สำหรับที่เหลืออีก 3 แห่ง ประสบปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทะเลสาบสงขลา และแม่น้ำปัตตานี มีคุณภาพน้ำในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณของเสียที่ปล่อยจากชุมชนเมืองและพื้นที่ประกอบธุรกิจในบริเวณใกล้เคียง และปัญหาความตื้นเขินของแหล่งน้ำดังกล่าว สำหรับน้ำบาดาลส่วนใหญ่มีคุณภาพดี สามารถนำมาใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม

(6) ปัญหาน้ำเสียและขยะส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่และเมืองท่องเที่ยวหลักของภาค โดยในปี 2552 จังหวัดภูเก็ตและเทศบาลนครหาดใหญ่ มีปริมาณน้ำเสียต่อวันจำนวน 42,557 ลบ.ม. และ 40,000 - 120,000 ลบ.ม. ตามลำดับ ซึ่งไม่เกินขีดความสามารถในการจัดการและบำบัดน้ำเสียชุมชนที่สามารถรองรับได้ โดยจังหวัดภูเก็ตมีขีดความสามารถกำจัดได้ 64,000 ลบ.ม. และเทศบาลนครหาดใหญ่สามารถกำจัดได้ที่ 138,000 ลบ.ม. ส่วนเทศบาลนครสุราษฎร์ธานีมีปริมาณน้ำเสีย 20,000 ลบ.ม. ต่อวัน ซึ่งเกินขีดความสามารถในการบำบัดของเทศบาลที่มีเพียง 3,000 ลบ.ม. และเทศบาลเมืองเกาะสมุยที่มีระบบบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุมทุกชุมชน สามารถบำบัดน้ำเสียได้วันละ 11,600 ลบ.ม. แต่มีปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นมากกว่าความสามารถในการบำบัด และระบบบำบัดน้ำเสียทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากขาดการบำรุงรักษา ทำให้มีน้ำเสียบางส่วนถูกปล่อยสู่สภาพแวดล้อมโดยไม่ผ่านกระบวนการบำบัด สำหรับปริมาณขยะชุมชนต่อวันของจังหวัดภูเก็ตมีประมาณ 540 ตัน แต่สามารถกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาลโดยการเผาได้เพียง 250 ตัน เทศบาลนครสุราษฎร์ธานีมีขยะต่อวันประมาณ 120 - 140 ตัน แต่ยังไม่มีการกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ส่วนเทศบาลนครหาดใหญ่และเทศบาลเมืองเกาะสมุยสามารถกำจัดอย่างถูกหลักสุขาภิบาลได้ทั้งหมดประมาณ 200 และ 140 ตันต่อวัน ในขณะที่มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นต่อวันประมาณ 180 - 200 ตัน และ 120 - 140 ตัน ตามลำดับ

(7) คุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ จากข้อมูลรายงานการประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยวล่าสุดจากกรมควบคุมมลพิษ ในปี 2550 โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) สิ่งแวดล้อมและมลพิษ 2) ความสมบูรณ์ของชายหาด 3) การจัดการและความปลอดภัย และ 4) สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภค พบว่าชายหาดท่องเที่ยวของภาคใต้ทั้ง 54 แห่งเป็นชายหาดท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ดีมากเพียง 2 แห่ง ได้แก่ ชายหาดบี เกาะห้อง จังหวัดกระบี่ และหาดเกาะลิตี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา จังหวัดสตูล หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 3.7 อยู่ในเกณฑ์ดี 18 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยชายหาดท่องเที่ยวส่วนใหญ่จำนวน 34 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 63 มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์พอใช้

4. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

4.1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก

(1) การขับเคลื่อนการพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างนวัตกรรมจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในอนาคต โดยแนวโน้มการพัฒนาจะมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่เน้นพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้โดยผสมผสานองค์ความรู้และเทคโนโลยีให้สามารถสร้างนวัตกรรม เพื่อยกระดับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้มีความหลากหลายและพัฒนาต่อยอดสร้างจุดเด่นของตัวเอง ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการของตลาดและก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและในทะเลที่อุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของพื้นที่ซึ่งสามารถผสมผสานกับภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ

(2) แนวโน้มการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมจะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco-Industrial Estate หรือ Eco-Industrial Town) ซึ่งเน้นการนำของเหลือใช้และของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ตามหลักการของ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เพื่อให้อุตสาหกรรมอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างเกื้อกูล ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้รับการยอมรับในประเทศที่พัฒนาแล้วว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ได้ในอนาคต

(3) แนวโน้มความต้องการด้านพลังงานและอาหารจะเพิ่มอย่างรวดเร็วตามภาวะการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวอาจสร้างแรงกดดันทางด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะน้ำมัน อาหารและน้ำ ซึ่งคาดว่าความต้องการจะเพิ่มเร็วกว่าอุปทานในช่วง 10-20 ปีข้างหน้า ทำให้โลกจะอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพิงน้ำมันดิบไปสู่การใช้ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหินและพลังงานทางเลือกอื่นๆ มากขึ้น จึงเป็นโอกาสสำหรับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน เนื่องจากมีแหล่งก๊าซธรรมชาติและพืชพลังงานที่สามารถพัฒนาพลังงานทดแทนได้

(4) อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในวงกว้าง ทำให้เกิดภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและรุนแรงมากขึ้น โดยในช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๔ มีปัญหาอุทกภัยเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝนเป็นประจำทุกปี และมีอุทกภัยนอกฤดูฝนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามกระทบโดยตรง

ต่อระบบนิเวศวิทยาของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เช่น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งอาหาร ถูกทำลาย การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นต้น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อด้านสังคมและเศรษฐกิจที่จะต้องแบกรับ ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภาวะโลกร้อนดังกล่าว

(5) ในอนาคตประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะลงทุนขยายการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับ ศักยภาพของพื้นที่และได้รับการยอมรับจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ โดยสาขาเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มขยายตัวในตลาดโลกและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเล ภาคใต้ ได้แก่ (๑) อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร โดยเฉพาะอาหาร ยางธรรมชาติ น้ำมันปาล์ม ซึ่งจะมี ปริมาณความต้องการมากขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก (๒) การ ท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มความต้องการท่องเที่ยวระหว่างทวีปมากขึ้น (๓) อุตสาหกรรมพลังงานที่ขยายตัวตาม ความต้องการใช้และสนับสนุนการพัฒนาที่เน้นสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเล ภาคใต้มีศักยภาพที่จะพัฒนารองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการดังกล่าว เพื่อขับเคลื่อนการ พัฒนาประเทศให้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

(6) แนวโน้มของประชากรโลกและของประเทศไทยจะเปลี่ยนไปโดยจำนวนประชากรวัยเจริญ พันธุ์มีแนวโน้มลดลงและประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นโอกาสของประเทศไทย ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุจากประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านความสวยงามตาม ธรรมชาติ และมีความเป็นส่วนตัว สามารถตอบสนองการท่องเที่ยวดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

(7) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะภายใต้กรอบ IMT-GT JDS และ GMS รวมทั้งภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จะเป็นทั้งโอกาสและกั ญคุกคามต่อการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเป็นไปโดย เสรีซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสสำหรับแรงงานไทยในการทำงานในต่างประเทศ ขณะเดียวกันจะทำให้เกิด การแข่งขันของแรงงานในประเทศมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีโอกาสสร้างความร่วมมือในการผลิตและลงทุนร่วมกัน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการขนส่ง การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และการพัฒนาประตูส่งออก ใหม่

5. การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม

5.1 จุดแข็งและโอกาส

(1) จุดแข็ง

1) พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตั้งอยู่ในจุดกึ่งกลางระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีประเทศจีน เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและเอเชียใต้ที่มีอินเดียเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ และมีลักษณะทางกายภาพเปิดสู่ทะเลทั้ง สองด้าน จึงมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นประตูการค้าคมนาคมขนส่งทางทะเลเชื่อมโยงสู่ภูมิภาคต่างๆ ทั้งด้าน ฝั่งทะเลอันดามันและทะเลอ่าวไทย นอกจากนี้ยังมีทำเลที่ตั้งที่สามารถเชื่อมโยงทางบกแนวเหนือ-ใต้ โดยทางเหนือเชื่อมสู่จีนตอนใต้และประเทศในกลุ่มอินโดจีน ทางใต้เชื่อมสู่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งสามารถพัฒนาด้านการค้า การลงทุนกับประเทศต่างๆ ได้ โดยเฉพาะประเทศจีน ซึ่งพัฒนาสู่การเป็น ประเทศเศรษฐกิจใหม่

2) ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้มีความเหมาะสมต่อการผลิตด้านการเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะยางพารา ปาล์มน้ำมัน และผลิตผลประมง

3) แหล่งทรัพยากรธรรมชาติมีความสวยงามตามธรรมชาติจำนวนมากและมีความหลากหลายทั้งแหล่งธรรมชาติบนบกและในทะเล รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศาสนา โดยภาคใต้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่หลากหลายโดยเฉพาะมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น เกาะภูเก็ต เกาะพีพี เกาะสมุย และมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและประวัติศาสตร์ที่สำคัญของภาค เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร พระธาตุไชยา

4) ประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดภาคใต้ชายแดนนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีวัฒนธรรมและสังคมเชื่อมโยงกับประชาชนในประเทศมุสลิมที่จะสามารถใช้เป็นสื่อในการสร้างความร่วมมือด้านพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกันได้

5) พื้นที่ทางตอนใต้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาเลเซียซึ่งมีการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างสะดวก และมีข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันภายใต้กรอบข้อตกลงโครงการ JDS (ไทย-มาเลเซีย) และโครงการ IMT-GT (ไทย-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย) ที่จะช่วยผสมผสานจุดเด่น จุดด้อยและเชื่อมโยงการพัฒนาเพื่อกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ความร่วมมือได้

(2) โอกาส

1) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศและข้อตกลง FTA ไทย-จีน ไทย-ญี่ปุ่น และไทย-อินเดียได้สร้างโอกาสด้านการตลาดให้แก่สินค้าเกษตร โดยเฉพาะยางพารา ไม้ผล และกุ้ง รวมทั้งกิจกรรมบริการ เช่น โฮมสเตย์ (Home Stay) สปา (Spa) ธุรกิจบริการการดูแลผู้สูงอายุ และบริการด้านสุขภาพมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้เป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญของประเทศ

2) การเปิดเสรีทางการค้าและการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีโอกาสในการขยายตลาดสินค้าและบริการของภาคใต้ได้มากขึ้น และมีโอกาสในการเชื่อมโยงการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้สามารถแข่งขันกันประเทศภายนอกกลุ่มได้อีกด้วย รวมทั้งมีโอกาสในการพัฒนาระบบการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของภาคใต้เพื่อรองรับการขนส่งสินค้า และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย

3) กระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงสุขภาพเป็นโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ รวมทั้งการพัฒนาสินค้าและบริการของชุมชนโดยเฉพาะการผลิตสินค้าที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สินค้า OTOP เป็นต้น

4) นโยบายการพัฒนาประเทศเป็นครัวโลกและการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลเพื่อการส่งออก เป็นโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งระดับอุตสาหกรรมชุมชน SMEs และโรงงาน

5) สถานการณ์ด้านราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนโยบายการพัฒนาพลังงานทดแทนจะเป็นโอกาสในการพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมันและการแปรรูปแบบครบวงจรมากขึ้น นอกจากนั้นการที่น้ำมันมีราคาสูงจะส่งผลให้มีความต้องการยางพารามากขึ้นด้วย เนื่องจากยางเทียมที่เป็นผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมน้ำมันมีต้นทุนสูงขึ้น

5.2 จุดอ่อนและภาวะคุกคาม

(1) จุดอ่อน

- 1) สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีเหตุความรุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งมีผลต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการลงทุนประกอบธุรกิจในพื้นที่
- 2) ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตประมงทะเลเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรประมงที่อยู่ในภาวะวิกฤติ และมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการประมงอาหารทะเลที่ประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ นอกจากนี้ยังมีปัญหาคุณภาพดิน เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ทำให้มีข้อจำกัดต่อการใช้ประโยชน์ รวมทั้งปัญหาน้ำเน่าเสียในแหล่งน้ำที่สำคัญของภาค และปัญหาขยะในเมืองและแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาค
- 3) ฐานการผลิตแคบ พึ่งพาภาคเกษตรที่ขึ้นอยู่กับการผลิตสินค้าเพียงไม่กี่ชนิด ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผลและประมง ซึ่งรูปแบบการผลิตยังคงเป็นแบบดั้งเดิม ใช้เทคโนโลยีต่ำ จึงมีผลิตภาพการผลิตต่ำ และขาดการพัฒนาการแปรรูปเพื่อมูลค่า ส่วนใหญ่จึงเป็นการจำหน่ายสินค้าขั้นปฐมและสินค้าแปรรูปขั้นต้น ซึ่งมีมูลค่าต่ำ
- 4) ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากรในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีปัญหาทั้งด้านความยากจน ปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ
- 5) ปัญหาความมั่นคงและการระบาดของโรคติดต่อจากแรงงานต่างด้าว และปัญหา ยาเสพติดในเมืองชายแดนและเมืองท่องเที่ยวหลักของภาค
- 6) โครงสร้างพื้นฐานหลักไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ประโยชน์ เช่น ท่าเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเพื่อรองรับการส่งสินค้าออกของภาค ขณะที่โครงสร้างพื้นฐานบางแห่งยังถูกใช้ไม่เต็มศักยภาพ เช่น สนามบินภายในประเทศ ท่าเรือชายฝั่ง ฯลฯ
- 7) ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่มีผลความเสียหายรุนแรง เช่น สึนามิ อุทกภัย และ วาตภัย เป็นต้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

(2) ภาวะคุกคาม

- 1) กฎระเบียบการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเปิดเสรีทางการค้า และมาตรการการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีของประเทศผู้ซื้อสินค้า ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออก ซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อการปรับกระบวนการผลิต การจัดการด้านการตลาด และด้านอื่นๆ อย่างเท่าทัน
- 2) การเข้มงวดในการให้สิทธิทำประมงในน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย พม่า อินโดนีเซีย ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการประมงและการขาดแคลนวัตถุดิบเพื่อป้อนโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลของภาค
- 3) ข้อตกลงการค้าโลกและข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) มีผลต่อภาคการผลิตของพื้นที่บางส่วนที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ เนื่องจากเสียเปรียบทางด้านราคา อีกทั้ง

ส่งผลให้มีความต้องการขยายพื้นที่เกษตรกรรม เพาะเลี้ยงชายฝั่ง และโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อการแข่งขัน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรมและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

4) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและภัยธรรมชาติ เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

5) ภาวะเศรษฐกิจของโลกมีความผันผวนไม่แน่นอนและมีความเสี่ยงสูง การไม่มีเสถียรภาพของค่าเงินบาทส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมการส่งออก นักลงทุนและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่ลดลงตามไปด้วย อีกทั้งการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านที่มีแรงงานและต้นทุนการผลิตที่ถูกลงกว่า เช่น จีน เวียดนาม ดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวไปเป็นจำนวนมาก

6. ผลการระดมความคิดเห็นของประชาชนและภาคีการพัฒนา

ผลการระดมความคิดเห็นของประชาชนและภาคีการพัฒนาในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และพื้นที่เกี่ยวเนื่องได้ประมวลสังเคราะห์จากการระดมความคิดเห็นของการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ภายใต้โครงการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท คอนซัลแทนท์ ออฟ เทคโนโลยี จำกัด ในช่วงวันที่ 19-22 กรกฎาคม 2554 ที่มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 500 คน ครอบคลุมผู้เข้าร่วมทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ และในช่วงวันที่ 21-22 สิงหาคม 2554 ในพื้นที่จังหวัดพัทลุงและนครศรีธรรมราชมีผู้เข้าร่วมประมาณ 140 คน และ (2) ผลการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายประมาณ 6,000 คน ในโครงการศึกษาเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้โครงการศึกษาวางแผนพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ (เน้นพื้นที่แนวสตูล-สงขลา และพื้นที่ต่อเนื่อง) ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2553-สิงหาคม 2554 ซึ่งสรุปผลความต้องการและข้อเสนอต่อการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ดังนี้

6.1 การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็น

(1) ข้อเสนอในภาพรวม

เน้นการพัฒนาที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการกำหนดทิศทางการพัฒนาต้องสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะสนับสนุนการพัฒนาสาขาเกษตร เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว สัตว์ทะเล ประมงชายฝั่งทะเล เป็นต้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตร สนับสนุนการแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร เนื่องจากมีวัตถุดิบจำนวนมากและสามารถแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่า สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อรองรับการขนส่งสินค้าในพื้นที่ เช่น ระบบถนน ระบบราง เป็นต้น สนับสนุนการพัฒนาท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาคน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษา การสาธารณสุข และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดการพัฒนาทุกรูปแบบในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตลอดจนต้องการให้มีการทบทวนนโยบายที่รบกวนการพัฒนาอุตสาหกรรม การสร้างสะพานเศรษฐกิจ และนิคมอุตสาหกรรม

(2) ข้อเสนอจำแนกตามกลุ่มจังหวัด 3 กลุ่ม

1) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน (สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) **ด้านเศรษฐกิจ**ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตด้านเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลและอุตสาหกรรม

แปรรูปเกษตรอย่างครบวงจร และสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต **ด้านสังคม**ให้ความสำคัญกับการเร่งแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเพิ่มและพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นและสอดคล้องกับตลาดแรงงาน และการพัฒนาระบบสาธารณสุขเชิงรุก **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ให้ความสำคัญกับการวางแผนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเป็นระบบ และฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน**ให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพการรองรับน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรและป้องกันน้ำท่วม และการปรับปรุงและพัฒนาถนน รถไฟ และสนามบินในพื้นที่

2) กลุ่มจังหวัดภาคใต้่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง)

ด้านเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และพัฒนากิจกรรมที่โดดเด่นในแต่ละประเภท เช่น การท่องเที่ยวทางทะเล ภูเขา ผจญภัย วัฒนธรรม เป็นต้น เตรียมการพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะเกิดขึ้นภายในปี 2558 การพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดรูปแบบการปกครองของเกาะสมุยเป็นเขตการปกครองรูปแบบพิเศษ **ด้านสังคม**ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมและศีลธรรม และการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน และการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้ง **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน**ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการขนส่งให้เชื่อมโยงเป็นระบบทั้งทางน้ำ ราง และอากาศ และพัฒนารถไฟทางคู่ รวมทั้งรถไฟความเร็วสูงระหว่าง สุราษฎร์ธานี – ภูเก็ต ปรับปรุงการขนส่งทางเรือและพัฒนาท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยว และพัฒนาให้ สุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่อ่าวไทยกับพื้นที่ฝั่งอันดามัน

3) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง และระนอง) ด้าน

เศรษฐกิจให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตทั้งยางพาราและปาล์มน้ำมัน สนับสนุนการทำประมงทั้งประมงพื้นบ้าน/พาณิชย์ การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบในพื้นที่อย่างเป็นระบบ ครบวงจร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม การแก้ปัญหาด้านที่ดินทำกินของชาวบ้าน **ด้านสังคม**ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิต (การจัดตั้งสถาบันการศึกษาด้านยาง การต่อเรือประมง) และเพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอาเซียนและนานาชาติ สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันทางการแพทย์เฉพาะทางที่ จ.กระบี่ และระนอง และสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์อบรมการเดินเรือ **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง (เช่น หาดทะเล) อนุรักษ์ปลาพะยูนอย่างเร่งด่วน ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและการบุกรุกป่า ควบคุมการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจไม่ให้ส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม และวางมาตรการป้องกันและเตรียมความพร้อมรองรับการรั่วไหลของคราบน้ำมันจากเรือ **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน**ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ท่าเรือและสนามบินระนองเพิ่มขึ้น การพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูง การปรับปรุงถนนเลียบริมฝั่งอันดามัน และถนนเชื่อมโยงระหว่างฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน และการเพิ่มศักยภาพของท่าเรือกันตังให้สามารถรองรับการขนส่งได้มากขึ้น

6.2 สรุปภาพรวมความคิดเห็นและความต้องการต่อการพัฒนาในแนวพื้นที่สตูล – สงขลา

การสร้างความรู้ความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น ความต้องการต่อการพัฒนาจากประชาชน และภาคีการพัฒนา ดำเนินการโดย (1) จัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) จำนวน 25 กลุ่ม จำนวน 250 คน (2) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จำนวน 555 คน (3) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 5,416 ครั้วเรือน โดยสัมภาษณ์ครัวเรือนในจังหวัดสตูลและสงขลา ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย

ภาคประชาชน เอกชน ภาครัฐและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในแนวกว้างที่สมดุล – สงขลา สรุปภาพรวมความคิดเห็นและความต้องการต่อการพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ด้านเศรษฐกิจ

ให้ความสำคัญกับแนวทางการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ร่วมไปกับการอนุรักษ์ พื้นฟูเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ส่งเสริมและสนับสนุนฐานอาชีพเดิมของชุมชน และแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนเป็นสำคัญ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับความต้องการต่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจรายสาขาพบว่า ต้องการให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตในภาคเกษตร (เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว และไม้ผล) ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นสำคัญ รองลงมาเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ) การค้าและการค้าตามแนวชายแดน และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคเกษตรและประมง

(2) ด้านสังคม

ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในประเด็นความเสี่ยงที่มีต่อเยาวชนในพื้นที่จากปัญหาความเสื่อมของระบบคุณธรรม/จริยธรรม และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และต้องการให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ความเท่าเทียมของคุณภาพสถานศึกษาในเขตเมืองและชนบท การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา) การยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณสุข (การเข้าถึงการรักษาพยาบาล การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ในพื้นที่ภาคใต้ การเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ การมีโรงพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ การเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เพื่อรองรับการส่งต่อผู้ป่วยจากพื้นที่เกาะ) และการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งเร่งแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ให้คลี่คลายโดยเร็ว

(3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ความรุนแรงจากภัยธรรมชาติที่เกิดในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันการบุกรุก การอนุรักษ์ พื้นฟู และการสร้างความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ 1) การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ควรสร้างเขื่อนกันคลื่นตลอดแนวชายฝั่ง การใช้ปะการังเทียมเพื่อต้านการไหลของน้ำ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและให้ภาคประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วย 2) การพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำควรมีมาตรการในการจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบ พร้อมทั้งมีมาตรการป้องกันการบุกรุกทำลายควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟู การแก้ปัญหาหน้าท่วมและภัยแล้ง 3) การพัฒนาด้านทรัพยากรป่าไม้และป่าชายเลนต้องการให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างจริงจัง เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ บังคับใช้กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการบุกรุกทำลาย และ 4) พัฒนาระบบการจัดการขยะให้เท่าทันกับปริมาณขยะและรณรงค์การลดปริมาณขยะ

(4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ต้องการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบจัดการน้ำ/ชลประทานเป็นลำดับแรก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ และลำดับรองลงมาต้องการพัฒนาระบบคมนาคมให้มีความสะดวกมากขึ้น เช่น ถนนสายหลัก/สายรอง ถนนเลียบชายหาด จุดพักรถที่ทันสมัย ทางด่วนพิเศษ (Motorway) สายหาดใหญ่-จันทูลอน ระบบรางรถไฟแบบรางคู่ เส้นทางรถไฟสายสงขลา-หาดใหญ่ และสายสงขลา-สะเตตาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการค้าชายชายแดน พัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติ

ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาระบบเตือนภัยด้านการเกษตรที่ทันทั่วถึง เช่น กรณีที่มีแนวโน้มว่าจะมีศัตรูพืชระบาด การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่ลำน้ำ เป็นต้น

(5) ด้านการมีส่วนร่วม

ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (ทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง แนวนโยบายของรัฐ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ที่อาจจะเกิดผลกระทบต่อชุมชน ประชาชน สังคม สุขภาพและสิ่งแวดล้อม) สนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยนักวิชาการและภาครัฐควรมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชน สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายทางสังคม และพัฒนาสื่อเพื่อให้สื่อสารในการเสริมสร้างปัญญาให้กับชุมชน สำหรับแนวนโยบายและการดำเนินงานภาครัฐต้องการให้มีการบูรณาการการทำงานตั้งแต่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยไม่เลือกปฏิบัติ และเพิ่มประสิทธิภาพกลไกภาครัฐในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

6.3 สรุปผลการระดมความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกัน

(1) ผู้ร่วมประชุมและตอบแบบสอบถามเห็นพ้องกับศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยมีข้อเสนอการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกันทั้งสองโครงการว่าการพัฒนาควรต้องยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและให้ความสำคัญต่อประเด็น ดังนี้ 1) ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตด้านการเกษตร ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว และผลไม้ 2) ส่งเสริมการทำประมงและการแปรรูปครบวงจร 3) พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม 4) ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับโลก สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม เชื่อมโยงการท่องเที่ยวสองฝั่งสมุทรและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และ 5) พัฒนาศาสนาการค้าขายแดนอย่างเป็นระบบและมีความทันสมัย ทั้งนี้ การพัฒนาจะต้องให้ความสำคัญกับการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพคน การสนับสนุนการเชื่อมโยงการขนส่งทั้งในพื้นที่ภาคใต้และกับประเทศเพื่อนบ้าน

(2) นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมและผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกส่วนใหญ่ไม่ต้องการการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ แม้ว่าพื้นที่ภาคใต้จะมีศักยภาพในการพัฒนาเนื่องจากกังวลต่อผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

7. ทิศทางและแนวทางการพัฒนา

ข้อเสนอทิศทางและแนวทางการพัฒนา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาของพื้นที่ และการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) รวมทั้งได้วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่ และข้อเสนอต่อการพัฒนาพื้นที่ของประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และการสอบถามความคิดเห็นต่อการพัฒนาในแนวสตุล-สงขลา และพื้นที่ต่อเนื่อง รวมทั้งได้ศึกษาทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 ทิศทางการพัฒนาภาคใต้ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 การศึกษาการวางแผนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน และการทบทวนสถานะโครงการศึกษาและพัฒนาที่สำคัญในพื้นที่ ซึ่งจากบูรณาการการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นมีข้อเสนอกรอบแนวคิด ทิศทาง และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ 3 กรณี ดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 : การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตามศักยภาพการพัฒนา

(1) แนวคิดการพัฒนา

กรณีศึกษาที่ 1 เป็นทางเลือกในการพัฒนาที่พิจารณาจากศักยภาพ โอกาส และข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษาที่รวบรวมและวิเคราะห์ไว้ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจที่จะขับเคลื่อนพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และประเทศไทย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งภายในและภายนอกพื้นที่ ตลอดจนประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวจะต้องอยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน (แผนที่ 7-1) โดย

- 1) **ฝั่งอ่าวไทย** สนับสนุนให้พัฒนาแบบผสมผสานทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดพื้นที่เฉพาะสำหรับการพัฒนาแต่ละด้าน
- 2) **ฝั่งทะเลอันดามัน** กำหนดให้เป็นแนวพื้นที่การท่องเที่ยว/พักผ่อน โดยไม่มีอุตสาหกรรมหนักและท่าเรือขนาดใหญ่ ยกเว้นสำหรับท่าเรือยุทธศาสตร์ที่จะสนับสนุนการเชื่อมโยงสองฝั่งทะเล
- 3) **กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน** กำหนดให้เป็นศูนย์กลางความเจริญหลัก เพื่อให้ได้ประโยชน์จากทั้งสะพานเศรษฐกิจเชื่อมโยงฝั่งตะวันออก-ตะวันตก และเขตเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้ (Southern Border Economic Zone: SBEZ) รวมทั้ง ECER / NCER ของมาเลเซีย ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่สงขลาและหาดใหญ่ผ่านจังหวัดชายแดนภาคใต้

(2) ทิศทางและแนวทางการพัฒนา

- 1) **มุ่งเน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมสะอาดที่มีศักยภาพในลักษณะคลัสเตอร์อุตสาหกรรม**
ดังนี้
 - 1.1) **พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย** ควรพัฒนาให้เกิดศูนย์กลางการแปรรูปยางพารา ปาล์มน้ำมัน และการแปรรูปสินค้าเกษตรอื่นๆ แบบครบวงจร นอกจากนี้อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนา แต่จำเป็นต้องมีการศึกษารายละเอียดของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมทั้งจะต้องสร้างความเข้าใจและได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ก่อน
 - 1.2) **พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน** มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร โดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน เพิ่มเติมจากธุรกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว นอกจากนี้อุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราและไม้ยางพาราเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตที่มีอยู่จำนวนมากในพื้นที่
 - 1.3) **พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน** มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จะรองรับการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมขนาดใหญ่สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ในภาคใต้ แต่จะต้องพัฒนาในลักษณะอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่ไม่สร้างมลพิษให้แก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ นอกจากนี้อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลยังมีช่องทางที่จะส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในพื้นที่ แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนศูนย์กลางในการลงทุนและพัฒนาไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ที่มีความเหมาะสมมากกว่าในปัจจุบัน

2) ส่งเสริมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก

พื้นที่ทางตอนเหนือของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดระนองลงไปจนถึงชายแดนมาเลเซียทางตอนใต้สามารถเชื่อมโยงกับชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน โดยมีศูนย์กลางกิจกรรมหลัก คือ จังหวัดภูเก็ต มีโอกาสในการขยายตัวตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน กำหนดให้ภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว การพักผ่อน/การศึกษา และการลงทุน และควรกำหนดให้เกาะภูเก็ตเป็นพื้นที่พัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ นอกจากนั้นต้องสร้างความเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงโดยเฉพาะอ่าวพังงา และกระบี่ ศูนย์กลางลำดับที่สอง คือ จังหวัดกระบี่ ซึ่งสามารถมีบทบาท 2 ประการควบคู่กัน ทั้งในฐานะศูนย์กลางการท่องเที่ยวและศูนย์กลางการแปรรูปสินค้าเกษตร

3) เชื่อมโยงระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน

ทางตอนล่างของภาคใต้ระหว่างปากบาราและสงขลา ซึ่งเป็นแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นสะพานเศรษฐกิจ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมต่างๆ รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักบริเวณฝั่งตะวันออกใกล้สงขลา

4) พัฒนาแบบผสมผสานบริเวณอนุภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน (Royal Coast) จากสุราษฎร์ธานีทางตอนล่างขึ้นไปถึงประจวบคีรีขันธ์ทางตอนบนของภาค เป็นบริเวณที่สามารถวางแผนพัฒนาสำหรับรีสอร์ทการท่องเที่ยวชายหาดได้เป็นอย่างดี และภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยยังสามารถเป็นฐานรองรับอุตสาหกรรมหนัก โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องมีการกำหนดเขตพื้นที่ที่ชัดเจนและต้องมีมาตรฐานด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นและการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ควรพิจารณาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Super Cluster) โดยพื้นที่ที่เหมาะสมควรอยู่ใกล้กับศูนย์กลางการบริการที่มีอยู่แล้ว เช่น นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงกับถนนสายหลักตามแนวเหนือ-ใต้ หรือทางหลวงหมายเลข 4 ทางรถไฟสายหลักและสนามบินที่สำคัญ และการพัฒนาคัลสเตอร์ท่าเรือน้ำลึกแห่งใหม่ รวมทั้งพื้นที่อุตสาหกรรมหลังท่าเรือเชื่อมโยงกับโครงข่ายถนนสายหลักและทางรถไฟสายย่อย โดยนครศรีธรรมราชสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการบริการสำหรับพื้นที่อุตสาหกรรมควบคู่กับการเป็นศูนย์กลางการบริการด้านการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการวางแผนสำหรับคลัสเตอร์การแปรรูปสินค้าเกษตรที่สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจุดปลายทางของทางหลวงหมายเลข 44 เพื่อให้บริการแก่พื้นที่การเกษตรหลักทางด้านใต้และด้านตะวันตก

5) สร้างศูนย์กลางอุตสาหกรรมในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

การพัฒนาสะพานเศรษฐกิจระหว่างสตูลและสงขลา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดศูนย์กลางความเจริญ (คลัสเตอร์ด้านการศึกษา การวิจัยและพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร และอาจรวมถึงอุตสาหกรรมปิโตรเคมี) จำเป็นต้องลงทุนเพื่อดึงดูดสายการบินหลักจากฝั่งทะเลอันดามันให้ขนส่งสินค้าไปสู่ฝั่งอ่าวไทย รวมทั้งภาคใต้ตอนล่างยังต้องสร้างความเชื่อมโยงกับแผน NCER และ ECER ของมาเลเซีย นอกจากนี้ควรปรับปรุงบริการโลจิสติกส์ตามแนวชายแดน และการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตร่วมตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย

กรณีที่ 2 : การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตามความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่

(1) แนวคิดการพัฒนา

กรณีที่ 2 เป็นทางเลือกในการพัฒนาตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ความต้องการของท้องถิ่น และฐานทรัพยากร รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นรองรับฐานเศรษฐกิจเดิมในแต่ละพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งภายในและภายนอกพื้นที่ ตลอดจนประเทศเพื่อนบ้าน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต

จากผลการประชุมกลุ่มย่อยผู้เข้าร่วมประชุมไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก การสร้างสะพานเศรษฐกิจ และนิคมอุตสาหกรรม โดยต้องการให้มีการพัฒนาจากศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเป็นหลัก พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ (รวมการพัฒนาท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์) พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาคนโดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสาธารณสุข โดยประชาชนมีสิทธิร่วมกำหนดการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (แผนที่ 7-2)

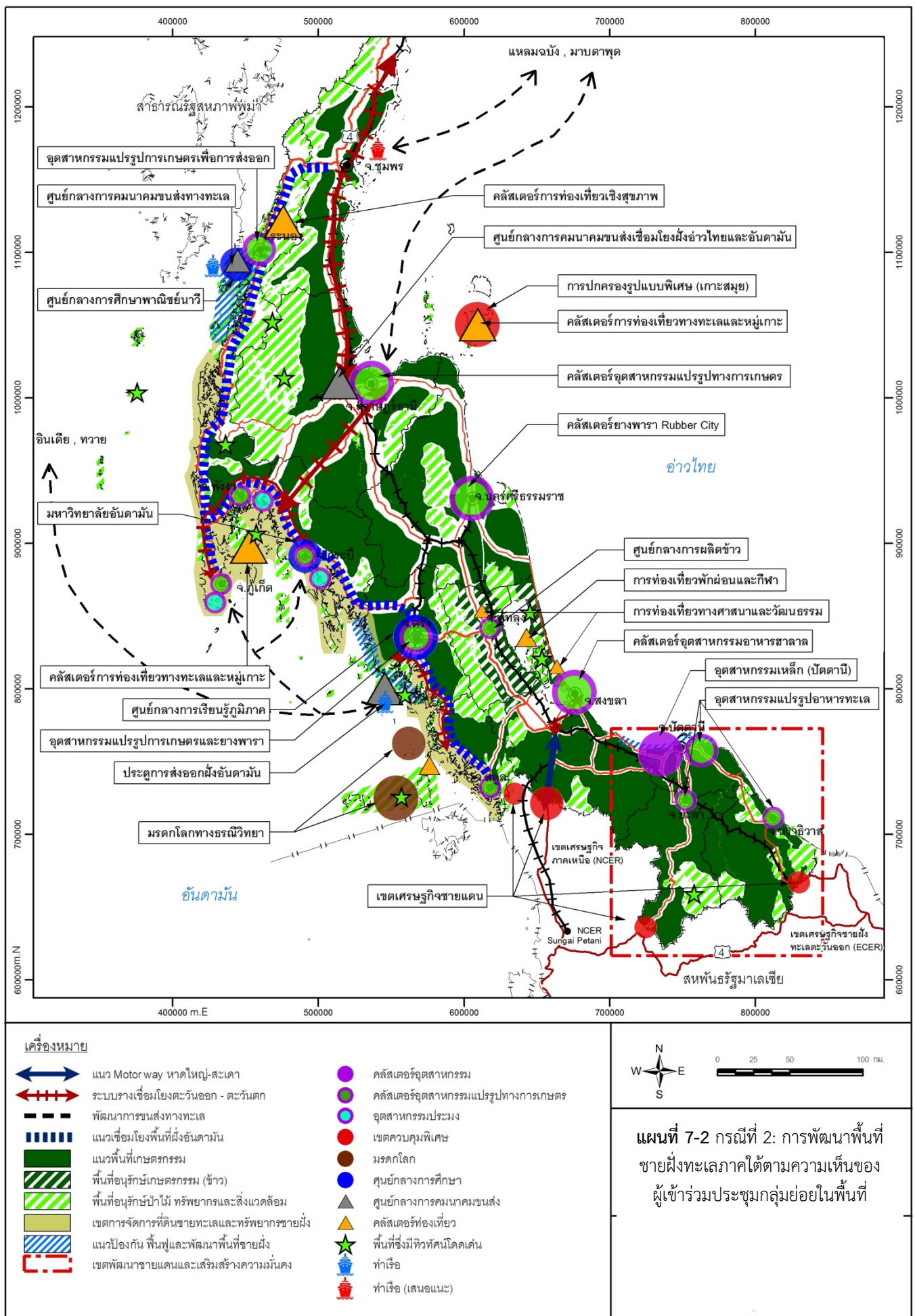
(2) ทิศทางและแนวทางการพัฒนา

1) การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เพิ่มมูลค่าผลผลิต และการลดต้นทุนทางการเกษตร โดยใช้เทคนิคการเกษตรชีวภาพ

2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม และวิถีชีวิต โดยเน้นการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญาของประชาชนในท้องถิ่น

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน โดยสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

4) การเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน การพัฒนาระบบคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงภายในพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน และระหว่างพื้นที่ฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน โดยให้มีการพัฒนาการขนส่งระบบรางเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานีและภูเก็ต

กรณีที่ 3 : การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้แบบบูรณาการ

(1) แนวคิดการพัฒนา

จากกรณีที่ 1 เป็นทางเลือกในการพัฒนาที่พิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งมีศักยภาพด้านที่ตั้งที่ติดสองมหาสมุทร มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่โดดเด่นโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวทางทะเล มีฐานเศรษฐกิจด้านการเกษตร นอกจากนี้ยังมีแหล่งพลังงานทั้งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันบริเวณอ่าวไทย ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและโรงไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติ แม้ว่าจะมีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมหนักแต่ไม่เป็นที่ยอมรับของคนภาคใต้ ส่วนกรณีที่ 2 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตามความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่ ซึ่งต้องการทิศทางการพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมที่มีพื้นฐานเดิม รวมทั้งต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ **ดังนั้นหากบูรณาการทั้งกรณีที่ 1 และ 2** โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่มีศักยภาพและสามารถสร้างความเข้าใจกับประชาชนและภาคีการพัฒนาในพื้นที่ได้ จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ **(แผนที่ 7-3)**

(2) ทิศทางและแนวทางการพัฒนา

1) พัฒนาภาคการเกษตรอย่างยั่งยืน

เน้นการปรับโครงสร้างภาคการเกษตรให้สอดคล้องตามลักษณะภูมิศาสตร์และภูมิสังคม และยุทธศาสตร์การสร้างสมดุลและมั่นคงของอาหารและพลังงานในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยจะต้องดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตด้านประมงและด้านปศุสัตว์ที่สามารถรองรับการแปรรูปอุตสาหกรรมสำหรับการพัฒนาพืชที่สำคัญจะต้องเน้นการกำหนดพื้นที่ปลูกพืชอาหาร พืชพลังงาน และพืชเศรษฐกิจที่ชัดเจนควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

2) พัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ โดยยึดแนวทางอุตสาหกรรมนิเวศในการบริหารจัดการ เพื่อความยั่งยืนของอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดย

2.1) พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมให้เกิดเมืองอุตสาหกรรมยางพารา (Rubber City) โดยเฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เมืองอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน (Palm City) ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร

2.2) พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พัฒนาความหลากหลายให้แก่อุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันต้นน้ำ และศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพด้านพันธุ์ปาล์มน้ำมัน รวมทั้งการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาควบคู่กันไปกับธุรกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว

2.3) พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน เป็นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่น อุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา และอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพในการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มจังหวัดได้เป็นอย่างมาก แต่ในการที่จะพัฒนาจำเป็นต้องมีมาตรการควบคุมและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างเข้มงวด และสร้างการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ และยังมีศักยภาพในการพัฒนากิจการทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนไทย – มาเลเซีย

3) พัฒนาการท่องเที่ยวและการพักผ่อนที่มาตรฐานระดับโลก

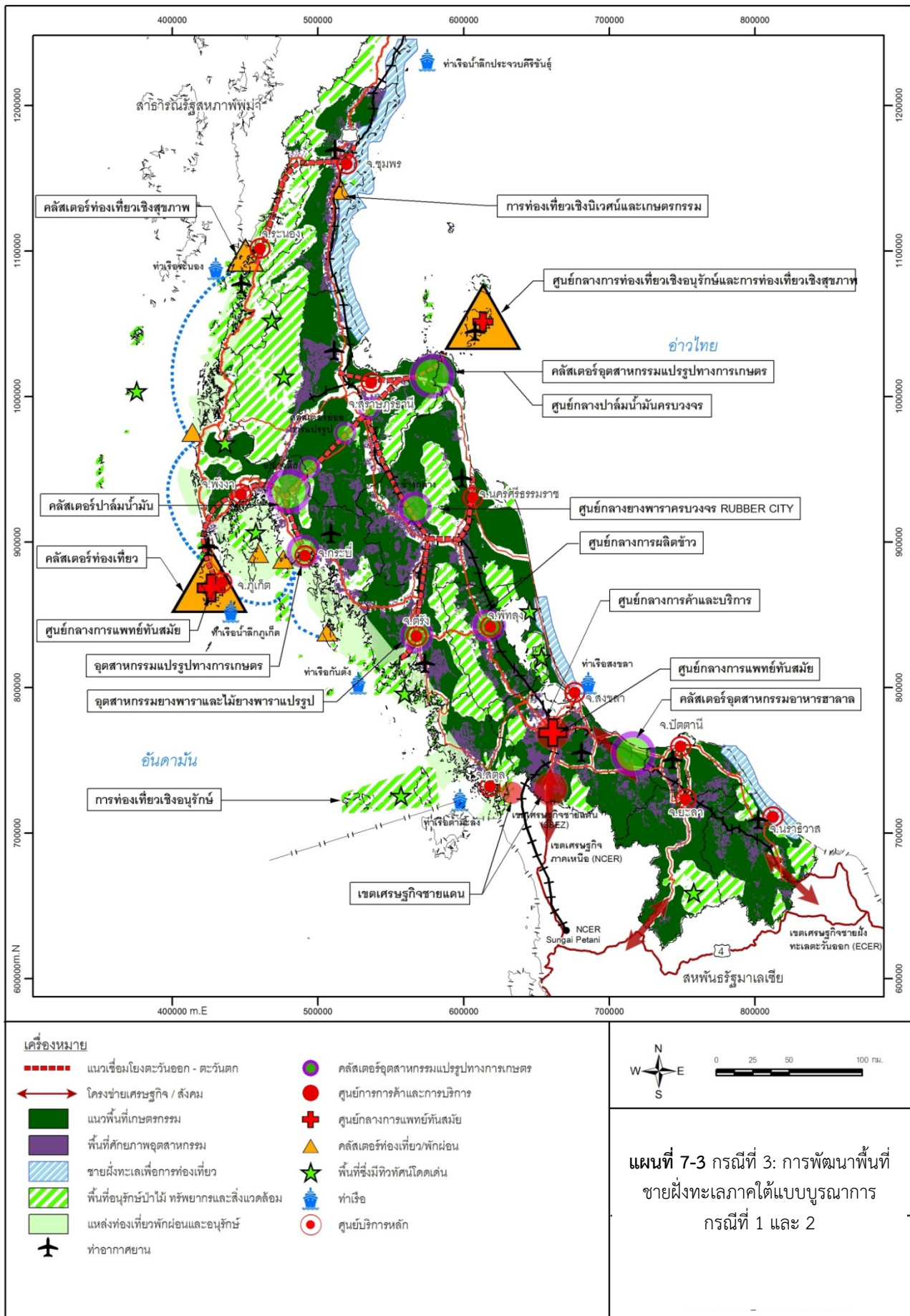
พื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีชื่อเสียงระดับโลกสำหรับการท่องเที่ยวทางทะเลและกิจกรรมการพักผ่อน/ความรู้ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน และโอกาสในการขยายตัวตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามันทั้งหมด โดยกำหนดให้ภูเก็ตเป็นศูนย์กลางหลักด้านการท่องเที่ยว การพักผ่อน/การศึกษาและการลงทุน และควรมีการจัดทำแผนจัดการการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม (Tourism and Environmental Management Plan - TEMP) สำหรับพื้นที่ทั้งหมดในอ่าวพังงา ครอบคลุมทั้งพังงา กระบี่ และภูเก็ต ศูนย์กลางลำดับที่สองคือจังหวัดกระบี่ ซึ่งสามารถพัฒนาให้มีบทบาททั้งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและศูนย์กลางการแปรรูปสินค้าเกษตร

4) การเชื่อมโยงระหว่างฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน

การพัฒนาสะพานเศรษฐกิจของพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ควรปรับปรุงและใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่ภาครัฐได้ลงทุนพัฒนาไว้แล้วให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะเส้นทางรถไฟที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานี – นครศรีธรรมราช – ตรัง ถนนสายชุมพร – ระนอง และพัฒนาท่าเรือฝั่งอันดามันที่มีอยู่ให้มีศักยภาพรองรับการขนส่งทางทะเลให้ได้มากขึ้นในอนาคต และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวเส้นทางเศรษฐกิจบริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 44 เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมเศรษฐกิจของพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยและอันดามัน

5) การพัฒนาคนและยกระดับมาตรฐานการบริการสังคม

พัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตของประชาชน และส่งเสริมให้มีสถาบันการศึกษาเฉพาะด้านในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาการและเทคโนโลยีทุกระดับเพื่อยกระดับทักษะฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวของการพัฒนาในอนาคต พัฒนาการเรียนการสอนในจังหวัดภาคใต้ขยายแดนในรูปแบบพหุวัฒนธรรม และยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพสถานพยาบาล สนับสนุนการให้บริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมในพื้นที่ที่เป็นเกาะ รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้อง มีความทันสมัยและต่อเนื่องเพื่อจัดบริการพื้นฐานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

8. การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ในระยะต่อไป

การขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านกลไกต่างๆ ที่มีอยู่โดยมี ๒ แนวทาง ดังนี้

8.1 การขับเคลื่อนการพัฒนาฐานเศรษฐกิจเดิมให้เข้มแข็ง (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อาหารทะเล และการท่องเที่ยว) และต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน บนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาด้านการค้าและการลงทุน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่ การพัฒนาทางการศึกษาและสาธารณสุข และการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สามารถดำเนินการผ่านกระบวนการตามขั้นตอนการพิจารณาโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด หน่วยงานหรือกระทรวงที่รับผิดชอบได้โดยตรง

8.2 สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ซึ่งพื้นที่มีศักยภาพ รวมทั้งอุตสาหกรรมพลังงาน ควรชะลอไว้จนกว่าจะสร้างการยอมรับประชาชนในพื้นที่ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยปัจจัยที่จะทำให้การพัฒนาดังกล่าวประสบความสำเร็จที่สำคัญมีดังนี้

(1) การยอมรับของประชาชนต่อแนวทางการพัฒนา โดย

1) การสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นริเริ่มโครงการ

การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ จะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เกิดการสะสมข้อมูล มีข้อมูลพร้อมในการเข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม สามารถวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ไม่ถูกชี้นำไปในทางที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้โดยง่าย และเกิดการสะท้อนข้อมูลที่ต้องกลับบ้างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการจะต้องให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น โดยภาครัฐจะต้องอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และขยายผลความคิดเห็นของประชาชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

2) การมีกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นที่ยอมรับตามกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการดำเนินการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติยังขาดกฎหมายที่กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การดำเนินการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐต่างๆ มีความแตกต่างกัน ทำให้ขาดการยอมรับในกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ดังนั้นจึงควรมีกฎหมายที่ระบุแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนทั้งในส่วนขั้นตอนการดำเนินงาน ภาคส่วนที่จะเข้าร่วมกระบวนการ จำนวนผู้เข้าร่วม และการกำหนดมติดผลการตัดสินใจ

3) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างครบถ้วนจากภาครัฐ และการมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย

การดำเนินโครงการควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ถูกต้องทั้งด้านบวกและลบ รวมทั้งผลกระทบและมาตรการรองรับอย่างครบถ้วนที่มีในขณะนั้น โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง และเปิดช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนและ

ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก ซึ่งการให้ข้อมูลทั้งด้านบวกและลบยังเป็นการแสดงความจริงใจและเปิดเผยของหน่วยงานภาครัฐซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินโครงการมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

4) การศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอนตามหลักวิชา

การให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ถูกต้องจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์อย่างมีขั้นตอนตามหลักวิชาการ เพื่อสามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพ โอกาส ข้อจำกัดและภาวะคุกคาม เพื่อเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือและอ้างอิงได้ตามหลักวิชาการในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม และเป็นข้อมูลทางวิชาการแก่ประชาชนในการเข้าร่วมวางแผนการพัฒนา ซึ่งจะทำให้ทุกภาคส่วนมีพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง และเท่าเทียมกันมากขึ้น ลดความขัดแย้งต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล และสามารถนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสม

(2) การบริหารจัดการ โดย

1) นโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาของรัฐบาล

ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้าง รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เกิดเอกภาพในการดำเนินงาน และสามารถประสานสัมพันธ์โครงการอย่างเปิดเผยและมีความชัดเจน รวมทั้งลดความสับสนของประชาชนและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ลดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยง่าย

2) การตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างทันทั่วทั้งจากภาครัฐ

การพัฒนาโครงการโดยทั่วไปจะมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การให้ข้อมูลที่ทันทั่วทั้งจากภาครัฐจะช่วยลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน โดยควรมีหน่วยงานเฉพาะเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็วในพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยลดปัญหาดังกล่าว

3) ท้องถิ่นต้องได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่ชัดเจน ทั้งจากส่วนแบ่งจากผลประโยชน์และการร่วมลงทุนของท้องถิ่น

การพัฒนาในพื้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ลงทุน โดยเป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ขณะเดียวกันอาจส่งผลกระทบในทางลบต่อพื้นที่ ดังนั้นประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้วย โดยอาจเป็นในรูปแบบการร่วมถือหุ้นในการลงทุน เช่น การนำที่ดินมาตีมูลค่าเป็นหุ้น หรือการแบ่งปันผลกำไรจากการประกอบการโครงการให้แก่ท้องถิ่นในสัดส่วนที่ชัดเจน รวมทั้งการชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่เกิดขึ้น

4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานจะต้องมีการติดตามประเมินผลโครงการเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากการดำเนินโครงการต่อประชาชนในพื้นที่ โดยในการติดตามประเมินผลควรให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยอาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ 4 ฝ่าย เพื่อติดตามตรวจสอบและประเมินผลประกอบด้วย ภาครัฐ นักลงทุน นักวิชาการ และประชาชน

5) การมีช่วงเวลาเตรียมการเพื่อให้พื้นที่มีความพร้อมรองรับการพัฒนา

การมีระยะเวลาเตรียมการก่อนการดำเนินโครงการจะทำให้ประชาชนในพื้นที่มีการปรับตัวเพื่อรองรับการพัฒนา ขณะเดียวกันช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นเวลาที่หน่วยงานภาครัฐจะได้เตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเมื่อโครงการแล้วเสร็จ การเตรียมความพร้อมดังกล่าว เช่น การพัฒนาสถาบันระดับอาชีวศึกษาให้มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่สามารถนำไปใช้ทำงานได้จริง การพัฒนาหลักสูตรในมหาวิทยาลัยเพื่อผลิตบุคลากรที่เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

(3) ความเชื่อมโยงของโครงการและกิจกรรมที่มีในพื้นที่ โดย

กิจกรรมที่เกิดขึ้นควรมีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่มีในพื้นที่ หรือก่อให้เกิดกิจกรรมในพื้นที่ที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ ซึ่งการพัฒนาโครงการซึ่งต่อยอดจากกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในพื้นที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่มากกว่าการพัฒนาโครงการซึ่งไม่เคยมีในพื้นที่มาก่อน เนื่องจากประชาชนรับรู้ความเสี่ยงจากการพัฒนาต่อยอดจากกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ แต่ยังคงมีความวิตกกังวลต่อผลกระทบจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการใหม่ นอกจากนั้นการพัฒนาโครงการซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในพื้นที่และประชาชนมีความพร้อมจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่เนื่องจากจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว

(4) การใช้กฎหมายในการสนับสนุนการพัฒนา โดย

1) การกำหนดมาตรการสร้างและลดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Incentives and disincentives) ได้แก่ มาตรการยกเว้นด้านภาษี มาตรการลดหย่อนทางภาษี การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและเงินลงทุนด้านเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม การนำหลักการผู้ก่อมลพิษต้องจ่ายมาใช้ เช่น ระบบการกำหนดภาษีสิ่งแวดล้อม และการจ่ายค่าบริการระบบนิเวศ เป็นต้น

2) การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ โดยเงินรายได้ของกองทุนมาจากภาครัฐประมาณร้อยละ 60 และภาคเอกชนร่วมสนับสนุนร้อยละ 40

3) การกำหนดมาตรการทางสังคม เช่น การประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของเมืองอุตสาหกรรมนิเวศอย่างเคร่งครัด โดยให้ชุมชนและภาคประชาสังคมเป็นผู้ลงคะแนน เป็นต้น

4) การเร่งผลักดันแนวคิดการจัดทำระบบการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินขีดความสามารถของพื้นที่ในการใช้ทรัพยากรและการรองรับมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ และประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการรักษาความสมดุลต่อการพัฒนาของพื้นที่ในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม